

AMK Mededelingen

Mededelingen van de Koninklijke Antwerpse Mycologische Kring v.z.w.
15 september 2001

verschijnt driemaandelijks
2001.3

Inhoud AMK Mededelingen 2001.3

A. de Haan	
Editoriaal	61
Felicities, Oproep	61
Uit de raad van bestuur, Opstellen excursieprogramma 2002	62
H. De Meulder	
Onderzoek naar het voorkomen van paddestoelen op mest van Galloway-runderen (deel 5)	63
P. Holemans	
Nieuwtjes uit de bibliotheek	70
O. Van de Kerckhove	
Een boleet met geschiedenis: <i>Boletus moravicus</i>	71
O. Van de Kerckhove	
De Robijnboleet (<i>Chalciporus rubinus</i>), een juweeltje in de Nationale Plantentuin te Meise	83
J. Volders	
Enkele nieuwe of interessante soorten voor Funbel (deel 1)	86
Een gedrags- en erecode voor mycologen	92
K. Van de Put	
Nieuwtjes uit de recente tijdschriften	93
Activiteiten en aankondigingen	95

Redactie AMK Mededelingen

A. de Haan, A. De Kesel, H. De Meulder, J. De Sutter, F. Dielen, J. Schavey, K. Van de Put, E. Vandeven, R. Walley

tikwerk & vormgeving: J. De Sutter, Bloemenlaan 15, 2950 Kapellen, tel.: 03/664.94.14, e-mail: jokes@online.be.

verzending: H. De Meulder, Verenigde Natieslaan 131, 2660 Hoboken

Richtlijnen voor auteurs van artikels in AMK Mededelingen

Alle leden van de Koninklijke Antwerpse Mycologische Kring hebben het recht te publiceren in AMK Mededelingen. Artikels kunnen ingestuurd worden zowel in duidelijk handschrift als getikt. Teksten op diskette van 3.5" zijn ook van harte welkom.

Alle artikels moeten naar Joke De Sutter, Bloemenlaan 15 te 2950 Kapellen gezonden worden, **minimum zes weken voor het verschijnen.**

Figuren in inkt mogen maximaal 16,6 cm x 23,4 cm groot zijn, inclusief maatstrepen en nummering van de tekeningen. Grotere tekeningen zullen verkleind of versneden worden. De figuren worden best voorzien van een maatstreek om de afmetingen aan te duiden. Vermeld steeds naam en adres van de auteur.

Omslagfiguur: *Cortinarius cohabitans*, Kousenvoetgordijnzwam, door Omer Van de Kerckhove.

ISSN 0771-9884

wettelijk depot: BD 36771

verantwoordelijke uitgever en eindredactie: J. De Sutter, Bloemenlaan 15, B-2950 Kapellen:

AMK Mededelingen wordt gerealiseerd met steun van het Provinciebestuur van Antwerpen

Editoriaal

André de Haan

Het voorjaar 2001 zal, alleszins voor Vlaanderen, de mycologische geschiedenis ingaan als één van de magerste ooit. Een koud en zeer nat begin, gevolgd door enkele uiterst droge weken en we waren eind juni zonder één deftige paddestoel gezien te hebben. De warme periodes afgewisseld met voldoende regen in juli deden, begin augustus, het tij keren met heel wat bijzondere Russula's, Boleten en Amanieten en hebben onze verwachtingen voor het najaar op scherp gesteld.

Enkele geplande hoogtepunten:

- de werkweek te Oignies-en-Thierache, van 15 tot 22 september zal bij het verschijnen van deze Mededelingen volop bezig zijn. Dus te laat voor de "last minute"-deelnemers! Volgend jaar beter.
- 6 en 7 oktober houden we onze jaarlijkse tentoonstelling in het Peerdsbos te Brasschaat (zie ook aankondiging pagina ..). Een evenement dat geen enkel lid mag missen! Steeds weer een hele klus en daarom is dan ook iedereen meer dan welkom om te helpen, door het aanbrengen van paddestoelen (enkele exemplaren per soort volstaan), of bij het opstellen van de tentoonstelling, vrijdag 5 oktober vanaf 17 uur.
- Ook dit jaar, op zondag 14 oktober, werkt K.A.M.K. mee aan de Vlaamse Paddestoelenkijkdag, een initiatief van de Vlaamse-Mycologen-Vereeniging (zie programma pagina 95). Dit jaar doen wij dit vooral in

samenwerking met andere natuurverenigingen: Natuurreservaten en Wielewaal. Een samenwerking die wij in de toekomst verder willen uitbreiden en uitbouwen.

Op 21 augustus had de startvergadering plaats van het project tot het opstellen van een soortenlijst van Macrofungi en Myxomyceten van Vlaanderen en het Brussels Gewest. Een project waarvan de Vlaamse-Mycologen-Vereeniging de algemene coördinatie op zich heeft genomen. Een dertigtal mensen werden gecontacteerd en gevraagd om medewerking, de meesten reageerden positief wat dus het beste doet verhopen. Ruben Walleyen en Mil Vandeven zullen de praktische organisatie verzorgen. Meer informatie over dit belangrijk project verschijnt in de volgende AMK Mededelingen.

Dit jaar vieren onze Leuvense vrienden van de Zelfstandige Werkgroep voor Amateur Mycologen (ZWAM) hun 20-jarig bestaan. Wetend hoe moeilijk het is een groep van mensen samen te houden en te motiveren om hun weg te vinden in het toch zo moeilijke zwammenrijk en dat zij dit doen op de hun eigen gemoedelijke en vriendschappelijke manier, verdient dit onze waardering en hartelijke felicitaties. Zoals aangekondigd op pagina 95 wordt dit op 24 november gevierd. Een viering waarop ook alle K.A.M.K.-leden worden uitgenodigd.

Felicitaties

Onze erevoorzitter Frans Dielen vierde op 11 augustus zijn 80ste verjaardag. De ganse KAMK-familie wil, ook via deze weg, Frans

van harte gelukwensen en rekt nog vele jaren op zijn vriendschap en zijn grote mycologische ervaring.

Oproep aan alle leden: update ledenlijst

Gelieve uw gegevens in de ledenlijst van vorig jaar (AMK Mededelingen 2000.4) goed na te lezen en eventuele fouten of aanpassingen te melden.

Bijvoorbeeld:

Indien u uw voornaam volledig in de lijst wilt zien staan.

U staat vermeld met een verkeerde aanspreektitel.

U bent ondertussen verhuisd en/of heeft een nieuw telefoonnummer.

U beschikt nu over een e-mailadres dat in de lijst mag.

Of wat dan ook u wens verandert te zien aan uw regeltje in de lijst (neen, dat wil niet zeggen dat iedereen een apart lettertype mag kiezen...), stuurt u maar naar Myriam de Haan, Bezemheidelaan 6, B-2920 Kalmthout. Mailen mag ook op myriam.de.haan@skynet.be of een telefoontje naar 03/666.91.34.

Alvast bedankt voor uw medewerking.

Uit de Raad van Bestuur

Op de Raden van Bestuur van 22 mei en 24 juli kwamen als belangrijkste punten aan bod:

Doel en werking van de Adviesraad

Met de Adviesraad werd begin 1998 gestart en dit overlegorgaan heeft sindsdien zijn nut bewezen. Opggericht om een vlottere communicatie te verkrijgen tussen bestuur en de actieve ledenkern en om deze actieve leden meer te betrekken bij de dagelijkse werking van onze kring, groeide de adviesraad uit tot de plaats waar nieuwe ideeën werden geformuleerd en de praktische uitvoering van activiteiten werd georganiseerd. Na de vrij ingrijpende bestuurswissel begin dit jaar kwamen wij tot de vaststelling dat de meerderheid van de deelnemers aan de adviesraden nu tot het bestuur behoren wat uiteraard tot een kleinere efficiëntie leidt.

Beslist werd dat de adviesraden een meer thematisch gericht onderwerp zullen behandelen. Zo zullen al onze belangrijkste activiteiten aan de beurt komen. Ook zal getracht worden, via persoonlijke uitnodigingen een meer gevarieerd deelnemersveld te verkrijgen.

Onze determinatieavonden (1ste dinsdag) zullen in de toekomst terug een meer gestructureerde vorm krijgen,

met gezamenlijke bespreking van de aangebrachte soorten, opdeling in groepjes voor microscopische controle en rapportering van de gedetermineerde soorten. Hierbij dient wel opgemerkt dat de deelnemers zelf het materiaal dienen aan te brengen.

Ook tijdens de komende practicumavonden (3de dinsdag) kunnen meegebrachte paddestoelen op naam

worden gebracht, hierbij zullen we de samen opgestelde macroscopische sleutel tot de genera van de plaatjeszwammen uittesten. Na het paddestoelen-seizoen starten we met een opfrissingscursus microscopie waarbij we per avond één kenmerk zullen behandelen.

Op 19 en 20 oktober wordt in de Nationale Plantentuin een symposium georganiseerd over botanische

biodiversiteit en de Belgische expertise. De eerste dag heeft als onderwerp: professioneel botanisch onderzoek in België en richt zich vooral op beroepsmatig geïnteresseerden. De tweede spreekt een breder publiek aan en handelt over: De botanische biodiversiteit van België.

Onze kring zal zich, met een poster, op dit symposium manifesteren.

Opstellen excursieprogramma 2002

Om het excursieprogramma voor 2002 tijdig te kunnen opstellen, vragen wij de leden hiervoor de nodige voorstellen in te dienen. Gelieve telkens, ten minste volgende gegevens te vermelden: locatie van de excursie, een gemakkelijk bereikbare plaats van samenkomst en een lokaal waar 's middags de meegebrachte picknick mag worden genuttigd. Indien er eventueel snel een eenvoudige hap kan worden opgediend, is dit tevens mooi mee genomen. Voorstellen dienen ons bereiken voor 10 november 2001, bij Jos Volders, Weverstraat 9 te 2440 Geel, tel: 014/549144, E-mail: volders.jos@pi.be of bij Guy Le Jeune, Beemdenlaan 67 te 2900 Schoten, tel: 03/658.54.31. Een andere interessante mogelijkheid om je excursie voor te stellen, is dit te doen tijdens

de adviesraad van 27 november die volledig aan het onderwerp "excursies" zal gewijd zijn.

Verder kan je misschien bij de aankondiging van die adviesraad over die excursies, het volgende toevoegen:

Er bevinden zich in Vlaanderen nog heel wat mooie gebieden die door de Kring nooit werden bezocht, maar die ongetwijfeld een interessante mycoflora herbergen. Om het excursieprogramma zo gevarieerd mogelijk te maken, is het nuttig jaarlijks een aantal ongekende - of minder gekende terreinen te bezoeken. Het participeren aan deze adviesraad is dus voor al de leden een ideale gelegenheid om een duidelijke inbreng te hebben in de excursieplanning.

Onderzoek naar het voorkomen van paddestoelen op mest van Galloway-runderen (deel 5)

H. De Meulder

Verenigde Natieslaan 131 B- 2660 Hoboken

Summary

De Meulder, H. Research on the occurrence of fungi on dung of Galloway cows (part 5). *Meded. Kon. Antwerpse Mycol. Kring* 2001.3: 63-70

The occurrence of coprophilous fungi on dung of Galloway cows has been examined for one year. The total number of recorded fungi species amounts to 51 and are listed in a table below (see also part 1, 2, 3 and 4, De Meulder H. 2000 a, 2000 b, 2000 c, 2001a). Six species are presumed to be new for the Belgian mycoflora viz: *Coprotus granuliformis*, *C. lacteus*, *C. ochraceus*, *Oedocephalum glomerulosum*, *Rhopalomyces elegans*, *Thelebolus nanum*. In this last contribution 7 species belonging to four orders are shortly described and illustrated. They are: Nidulariales: *Cyathus stercoreus*, *Sphaerobolus stellatus*; Mucorales: *Pilobolus crystallinus*; Zoopagales: *Rhopalomyces elegans*; Moniliales: *Arthrotrichum oligospora*, *Oedocephalum glomerulosum*, *O. pallidum*. A total list of the found species of fungi with index is given.

Samenvatting

Een onderzoek naar het voorkomen van coprofiele zwammen op mest van Galloway-runderen werd uitgevoerd gedurende 1 jaar. Het totaal aantal gevonden soorten bedraagt 51; zij worden weergegeven in onderstaande tabel (zie ook deel 1, 2, 3 and 4, De Meulder H. 2000 a, 2000 b, 2000 c, 2001a). Zes soorten zijn nog niet eerder gemeld voor België namelijk: *Coprotus granuliformis*, *C. lacteus*, *C. ochraceus*, *Oedocephalum glomerulosum*, *Rhopalomyces elegans*, *Thelebolus nanum*. In deze laatste bijdrage worden 7 soorten, behorende tot vier ordes, in het kort beschreven en geïllustreerd namelijk Nidulariales: *Cyathus stercoreus* (Mestnestzwammetje), *Sphaerobolus stellatus* (Kogelwerper); Mucorales: *Pilobolus crystallinus* (Kogelschieter); Zoopagales: *Rhopalomyces elegans*; Moniliales: *Arthrotrichum oligospora*, *Oedocephalum glomerulosum*, *O. pallidum*. Een soortenlijst wordt gegeven met index.

Beschrijving per soort

De aanduiding van de frequentie in de opmerkingen is gebaseerd op het voorkomen van de soort tijdens het onderzoek.

45. *CYATHUS STERCOREUS* (Schwein.) De Toni Mestnestzwammetje (Plaat 1, figuur 1)

Vruchtlichamen: 5-7 mm breed, 5-8 mm hoog, trechtervormig, basis circa 3 mm breed, met wit epifragma; buitenzijde ruig met aangedrukte, okerbruine haren; met meerdere, zwarte, lensvormige peridiolen in de bekertjes.

Haren: 7,5-17,5 μm diameter, cilindrisch, taps uitlopend tot 4-8 μm dik, dikwandig, hyalien geelachtigbruin, gespen aan de septen.

Peridiolen: 1-2 mm diameter, lensvormig, glad, gehecht aan een fijne draad (funiculus), zwart, omhulsel taai.

Sporen: 21-32,5 x 17-26,5 μm , subglobuleus,

dikwandig, hyalien, met korrelige inhoud.

Basidiën: niet waargenomen [knotsvormig, 40-50 x 12-16 μm , drie- tot meersporig, volgens Breitenbach (1986)].

Hyfen van peridiolenwand: circa 4 μm diameter, dikwandig, bruin.

Onderzocht materiaal: 15.07.1999, 9 vruchtlichamen, na een incubatieperiode van 2 weken, gezellig bijeen groeiend; De Meulder (BR).

Opmerkingen: opvallende kenmerken van deze soort zijn de zwarte peridiolen, de grote subglobuleuze sporen en het voorkomen op mest. De gespen die duidelijk te zien waren aan de haren, werden door Breitenbach (1986) niet opgemerkt.

Voorkomen: zeldzaam.

46. *SPHAEROBOLUS STELLATUS* (Tode) Pers. Kogelwerper (Plaat 1, figuur 2)

Vruchtlichamen: exoperidium 1,5-2 mm diameter, eerst bolvormig, later stervormig opengaand met 4-8 slijpen, witachtig tot licht okerkleurig, met 1 bruinachtige gelatineuze sporenkogel (peridiool) die wordt weggeschoten door het plots naar boven klappen van een dun vlies (endoperidium) dat als een witte doorschijnende bol achterblijft op de stervormige buitenrand; dichtgedrongen in groepjes bijeen.

Sporen: 8-10,5 x 4-5,5 μm , elliptisch, iets dikwandig, glad, hyalien, massaal aanwezig in 1 peridiool.

Basidiën: 10-13 x 5-7,5 μm , knotsvormig-ovaal, 4-6 sporig.

Hyfen van exoperidium: 2-8 μm breed, cilindrisch tot gedeeltelijk opgeblazen en korrelig, soms vertakt, met gespen.

Onderzocht materiaal: op verdroogde oude mest, samen met *Stropharia semiglobata*; slechts 1 waarneming, 26.9.1999, De Meulder (BR).

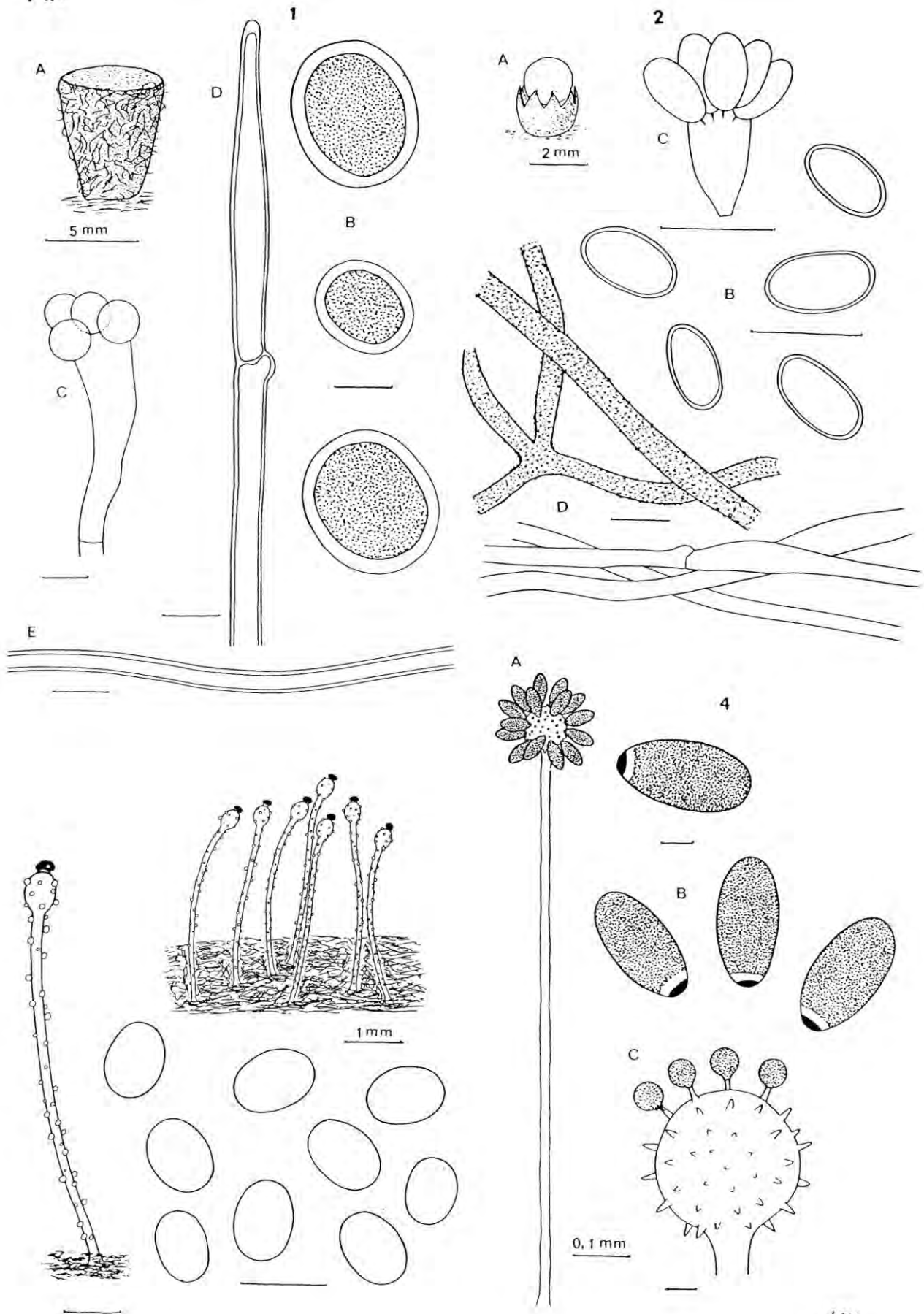
Opmerkingen: Deze Kogelwerper is een onmiskenbare soort, die door zijn kleine afmetingen vaak over het hoofd wordt gezien. Zij wordt meestal aangetroffen op stukjes rottend hout, zaagsel, plantenafval, enz.

Voorkomen: zeldzaam.

47. *PILOBOLUS CRYSTALLINUS* (F.H. Wigg.) Tode Gewone kogelschieter (Plaat 1, figuur 3)

Sporangioforen: 6-10 mm hoog, eindigend in een

Pl.1

127

gezwollen hoofdje (vesicel) van 600-1000 x 300-700 μm met daarop een sporangium, vaak geheel bedekt met druppels.

Steel: 0,1-0,2 mm diameter, eerst geelachtig daarna hyalien.

Sporangium: 100-300 x 100-150 μm , afgeplat, zwart, glimmend, wand taai.

Sporen: 9-10,5 x 6-7 μm , elliptisch, glad, licht geelachtig-hyalien, eencellig.

Onderzocht materiaal: meermaals onderzocht tijdens de ganse periode van het onderzoek, in cultuur en verzameld in het veld.

Opmerkingen: Deze zeer veel voorkomende Zygomycete is een van de eerste vertegenwoordigers in de initiaalfase van de successie op allerlei mest.

48. *RHOPALOMYCES ELEGANS* Corda

(Plaat 1, figuur 4)

Sporangioforen: tot 1 mm hoog en 11-19 μm dik, aan de top met een grote blaas van 45-60 μm diameter die voorzien is van verspreid staande, taps toelopende steeltjes (spicullen) met daarop 1 sporangiolen.

Sporangiolen: 43-47 x 19-23 μm , elliptisch, olijfbraun, gekorrelde inhoud, zwarte top met daaronder een hyalien randje.

Onderzocht materiaal: 27.6.1999, na een incubatieperiode van 3 weken.

Opmerkingen: deze zeer kleine Phycomycete is goed te herkennen aan de blaasvormige top van de sporangioforen met taps toelopende spicullen waarop slechts 1 sporangiolen groeit. Een sporangiolen is een klein, 1-sporig sporangium zonder columella. *Rhopalomyces elegans* is een parasiet van nematode-eieren; het is een van de eerste paddestoelen die verschijnt wanneer mest wordt uitgebroed.

49. *ARTHROBOTRYS OLIGOSPORA* Fresen

Syn.: *A. superba* var. *oligospora* (Plaat 2, figuur 1)

Coloniën: een massa witte conidioforen.

Conidioforen: 200-500 x 7-8(-9,5) μm , slank, enkelvoudig, zelden vertakt, gesepteerd, naar de top spits toelopend tot 2-4 μm , hyalien, apicaal met een onregelmatig verbrede conidiogene cel van 4-6 μm

dik en typisch met 2 of meer gelijkaardige verdikkingen onder de top op verschillende hoogtes van de conidiofoor, met 5-20 conidiën per hoofdje.

Conidiën: 17-28 x 12-15 (-19) μm , ongelijk 2-cellig, peervormig, aan het septum lichtjes ingesnoerd, met apiculevormige basis, hyalien, glad; distale cel opgezwollen; proximate cel circa 9 μm lang; op wrachtige, sterigma-achtige uitgroeisels met afgeknotte basis.

Onderzocht materiaal: op 1.12.1998 na een incubatieperiode van circa 1 maand, geheel het substraat bedekkend; verder meermaals waargenomen.

Opmerkingen: De wrachtige verdikkingen op verschillende hoogtes van de conidioforen zijn karakteristiek voor het geslacht *Arthrobotrys*. De beschreven soort lijkt sterk op *A. superba* maar deze heeft smal-eivormige conidiën die niet ingesnoerd zijn, terwijl deze van *A. oligospora* peervormig zijn en ingesnoerd aan het septum. *Arthrobotrys oligospora* is een van de vele predators van aaltjes en springstaarten (*Collembola*) door middel van myceliale, kleverige lussen en netwerken.

Voorkomen: algemeen.

50. *OEDOCEPHALUM GLOMERULOSUM* (Bull.: Chev.) Sacc.

(Plaat 2, figuur 2)

Kolonies: een witte tot licht okerachtige massa conidioforen over het gehele substraat.

Conidioforen: tot 400 x 7-12 μm , enkelvoudig, recht, gesepteerd, hyalien, aan de top verbreed; met een groot aantal conidiën in een hoofdje (visicel).

Hoofdje: (visicel) 20-40 μm diameter, bedekt met verspreide wratjes waarop de conidiën gevormd worden.

Conidiën: 20-26 x 10-13,5 μm , elliptisch-eivormig, 1-cellig, hyalien, glad.

Onderzocht materiaal: op 19.11.1999 na een incubatieperiode van 5 weken.

Opmerkingen: De conidiogene hoofdjes kunnen 30-80 conidiën bevatten en de soort komt ook voor op bladeren van bomen, papier etc. (Mouchacca). *Oedocephalum glomerulosum* blijkt de anamorfe te zijn van *Pyronema omphalodes* (Bull.) Fuckel.

51. *OEDOCEPHALUM PALLIDUM* (Berk. & Broome) Constantin

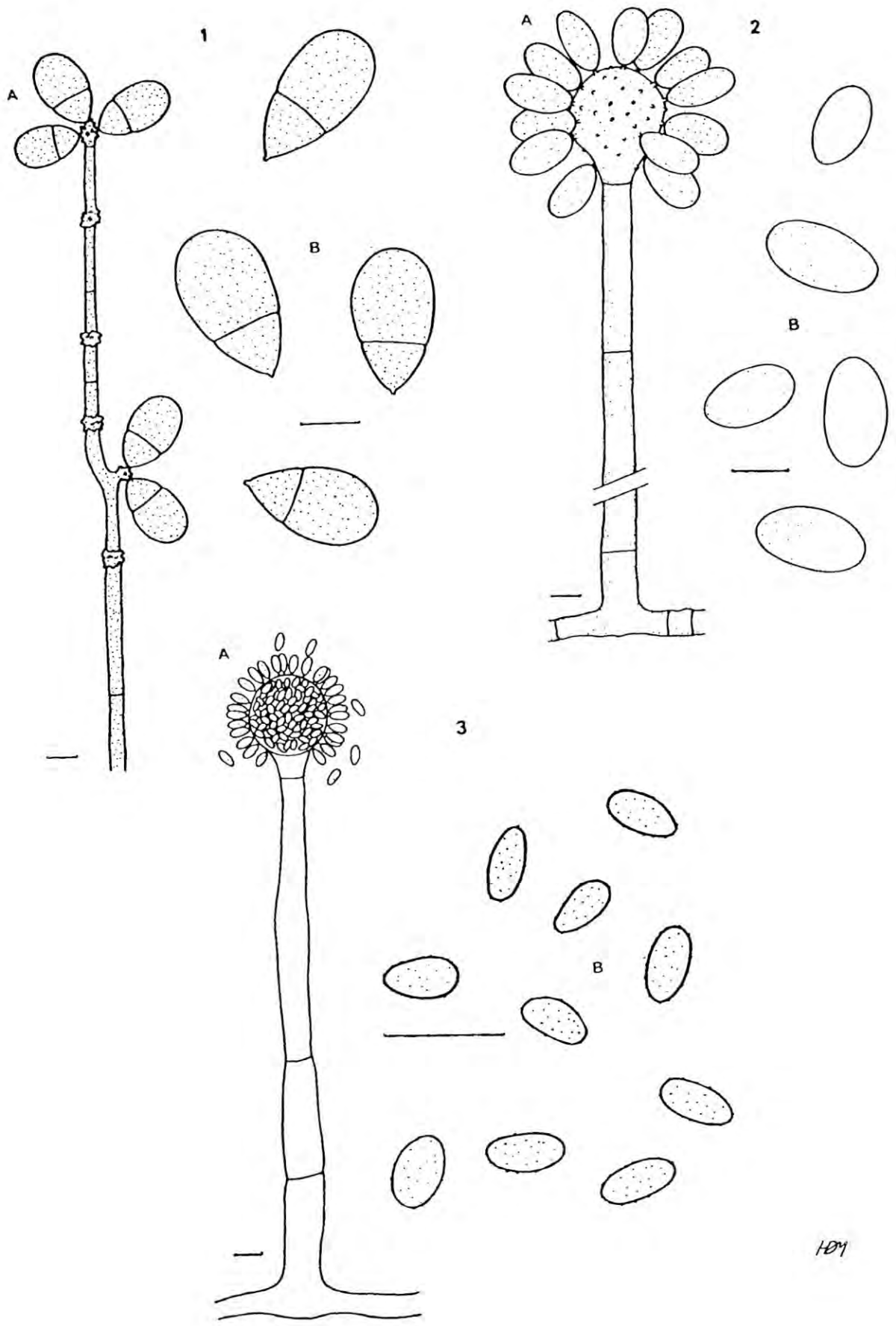
(Plaat 2, figuur 3)

Kolonies: witte tot bleek okerkleurige conidioforen, verspreid over het substraat.

Conidioforen: 150-400 x 7-13 μm , enkelvoudig, aan de top verbreed in een blaasvormig hoofdje (visicel), hyalien, gesepteerd.

– Plaat 1. fig.1. *Cyathus stercoreus* A: vruchtlichaam, B: sporen, C: basidium, D: haar, E: hyfen. fig. 2. *Sphaerobolus stellatus*. A: vruchtlichaam, B: sporen, C: basidium, D: hyfen. fig. 3. *Pilobolus crystallinus*. A: sporangioforen, B: sporangiën, C: sporen. fig. 4. *Rhopalomyces elegans* A: sporangioforen, B: sporangiolen, C: visicel. Maatstreef = 10 μm .

Pl.2

HDM

Visicel: 24-34 μm diameter, geheel bedekt met een groot aantal conidiën aan korte steeltjes.

Conidiën: 5,7-7,5 x 3-3,8 μm , elliptisch-eivormig tot subglobuleus, 1- cellig, glad, hyalien, bleek okerkleurig in massa.

Onderzocht materiaal: o.a. op 22.12.1998., na incubatieperiode van enkele weken.

Opmerkingen: Deze Hyfomyceet is te herkennen aan de draadvormige conidioforen met blaasvormige hoofdjes die geheel bedekt zijn met een groot aantal conidiën. De teleomorf van de gevonden soort blijkt *Peziza vesiculosa* Bull. te zijn.

52. ZYGOSPERMELLA INSIGNIS (Mouton) Cain

Syn.: *Z. setosa* (Gain) Cain; *Delitschia insignis* Mouton (Plaat 3)

Peritheciën: 0,5-0,7 mm diameter, bol- tot peervormig, eerst week en doorschijnend, later grijsachtig tot zwart. geheel bekleed met haren behalve de nek, in het substraat ingebed, solitair verspreid of in groepjes bijeen.

Haren: 41-67 x 3-3,5 μm , aan de basis tot 6 μm , recht, stijf en puntig, dikwandig, bruin.

Asci: 322-360 x 21-32 μm , spoelvormig-cilindrisch, vrij lang gesteeld, dunwandig, 8-sporig.

Sporen: 46-63 x 11-15 μm , langwerpige elliptisch-cilindrisch, 2-cellig, glad, sterk vernauwd aan het septum, eerst weinig gepigmenteerd, bij rijpheid donkerbruin tot zwart, aan ieder eind een lang, hyalien, gelatineus, secundair aanhangsel (cauda) van 30-50 x 7,5-9 μm , 1 of 2-rijig.

Onderzocht materiaal: op 28.2.2000, na een incubatieperiode van 10 weken; De Meulder (BR).

Opmerkingen: Van de coprofiële "Sordariaceae" is *Zygospermella* te herkennen aan de 2-cellige, donkere sporen met een sterke vernauwing aan het septum en de hyaliene aanhangsels; deze caudae zijn het best te zien op onrijpe, weinig gepigmenteerde sporen. Lundqvist (1978) vermeldt een vondst voor ons land door Mouton (BR) zonder datum.

De gevonden soort blijkt niet zeldzaam te zijn in Europa en Canada (Lundqvist, 1978) maar wordt niet vermeld in de "Aantekenlijst" (1996).

De 10 meest voorkomende zwammen gevonden op mest van Galloway-runderen in het natuurreservaat "Maaienhoek" te Schelle tijdens het onderzoek van

eind 1998 tot eind 1999.

Ascobolus furfuraceus (Gewoon spikkelschijfje)

Schizothecium conicum

Cheilymenia granulata (Oranje mestzwammetje)

Iodophanus carneus (Roze mestschijfje)

Sporormiella minima

Cheilymenia fimicola (Oranje borstelbekertje)

Ascobolus immersus (Slijmspoorspikkeleschijfje)

Saccobolus glaber (Dwergspikkelschijfje)

Coprinus cordisporus (Korrelige mestinktzwam)

Cercophora coprophila

Literatuur

BARNET H.L. (1955-1960) – Illustrated Genera of Imperfect Fungi. Burgess Publishing Company Minneapolis.

BREITENBACH J. & KRÄNZLIN F. (1986) – Pilze der Schweiz. Band 2. Gallertpilze, Nichtblätterpilze, Bauchpilze. Luzern.

BRETON A. (1965) – A propos de deux espèces rares de Sordariacées récoltées en France. *Bull. Soc. Mycol. France.* 228-234.

DE MEULDER H. (2000 a) – Onderzoek naar het voorkomen van paddestoelen op mest van Galloway-runderen (deel 1). *Med. Kon. Antwerpse Mycol. Kring* 2000 (2) : 32-38.

DE MEULDER H. (2000 b) – Onderzoek naar het voorkomen van paddestoelen op mest van Galloway-runderen (deel 2). *Med. Kon. Antwerpse Mycol. Kring* 2000 (3) : 62-70.

DE MEULDER H. (2000 c) – Onderzoek naar het voorkomen van paddestoelen op mest van Galloway-runderen (deel 3). *Med. Kon. Antwerpse Mycol. Kring* 2000 (4) : 89-96.

DE MEULDER H. (2001a) – Onderzoek naar het voorkomen van paddestoelen op mest van Galloway-runderen (deel 4). *Med. Kon. Antwerpse Mycol. Kring* 2001 (2) : 39-46.

HAARD K. (1968) – Taxonomic studies on the Genus *Arthrotrys* Corda. *Mycologia.* 60: 1140-1159.

JÜLICH W. (1984) – Die Nichtblätterpilze, Gallertpilze und Bauchpilze. In Gams, Kleine Kryptogamen Flora. 28 (2). Fischer, Stuttgart.

MOUCHACCA J. (1987) – Quelques micromycètes intéressants observés sur feuilles vivants ou mort de *Carpinus betulus* L. *Cryptogamie Mycol.* 8: 151.

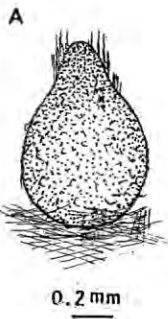
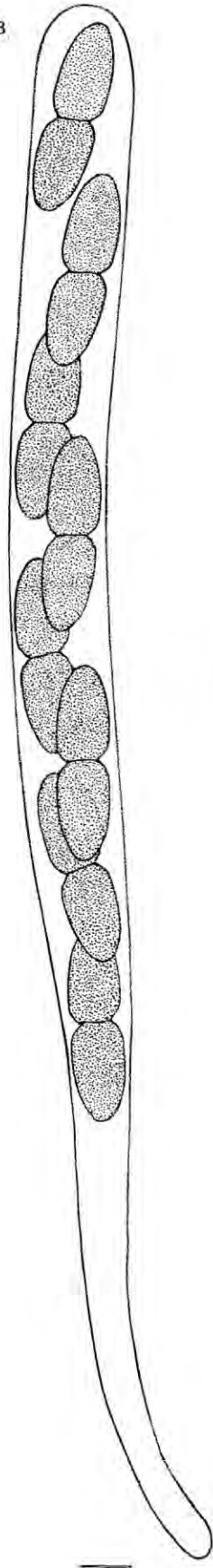
SCHAVEY J. (1999) – Microfungi op konijnenkeutels. *Med. Kon. Antwerpse Mycol. Kring* 1999: 15-21.

VANDEVEN E. et al. (1996) – Aantekenlijst voor zwammen en slijmzwammen. K.A.M.K.

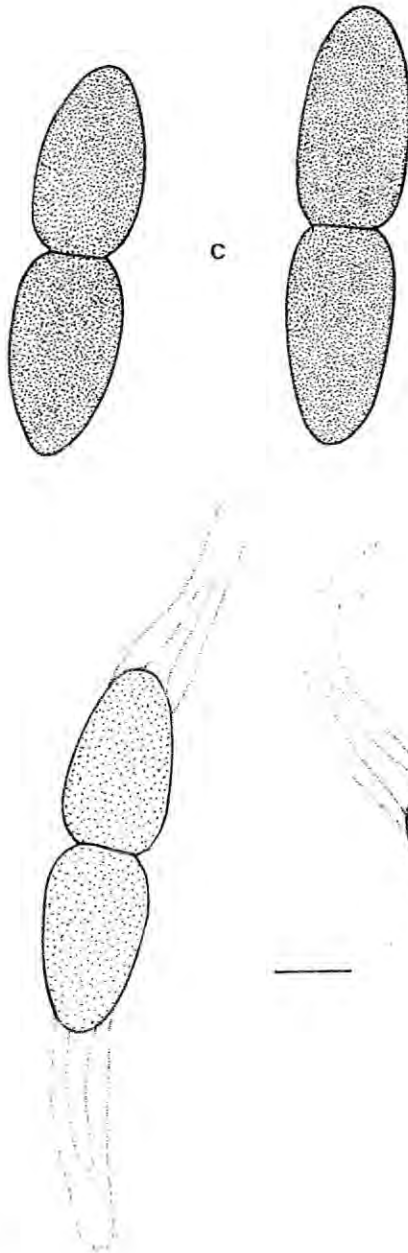
– Plaat 2. fig. 1. *Arthrotrys oligospora* A: conidiofoor, B: conidiën. fig. 2. *Oedocephalum glomerulosum* A: conidiofoor, B: conidiën. fig. 3. *Oedocephalum pallidum* A: conidiofoor, B: conidiën. Maatstreep = 10 μm .

Pl.3

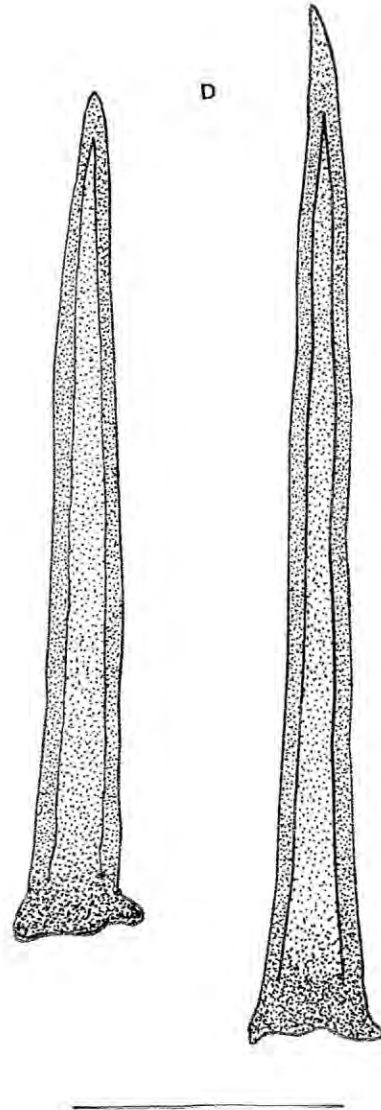
B

C

D

LDM

- Plaat 3. *Zygospermella insignis* A: perithecium, B: ascus, C: sporen, D: haren. Maatstreek = 10 µm.

Paddestoelen gevonden op mest van Galloway-runderen -- eind 1998/eind 1999:

Legende

Gebruikte afkortingen:

Frequentieschaal (F): ZA = zeer algemeen, A = algemeen, F = frequent, O = occasioneel, Z = zeldzaam.

Groeiperiode: K = in kultuur (maand), V = veldwaarneming (maand), R = referentie AMK Mededelingen (jaar, kwartaal, bladzijde).

De aanduiding van de frequentie en de groeiperiode zijn gebaseerd op het voorkomen van de soort tijdens het onderzoek.

Soortenlijst

Wetenschappelijke naam	Nederlandse naam	F	K	V	R
Ascomycetes	Zakjeszwammen				
<i>Ascobolus albidus</i>	Bleek spikkelschijfje	O	12-2	-	2000.2.33
<i>A. furfuraceus</i>	Gewoon spikkelschijfje	ZA	2-12	6-11	2000.2.35
<i>A. immersus</i>	Slijmspoorspikkelschijfje	A	1-12	4-9	2000.2.35
<i>A. stictoideus</i>	Ruwsporig spikkelschijfje	Z	12-1	-	2000.2.35
<i>Cercophila coprophila</i>		A	3-11	8-9	2000.3.67
<i>Cheilymenia fimicola</i>	Oranje borstelbekertje	F	1-11	9	2000.2.35
<i>C. granulata</i>	Oranje mestzwammetje	ZA	3-12	6-11	2000.2.37
<i>Coprotus aurorus</i>	Goudgelig mestdwergschijfje	O	6	6-8	2000.3.63
<i>C. granuliformis</i>		F	6-8	8-9	2000.3.65
<i>C. lacteus</i>		O	6-9	8-9	2000.3.65
<i>C. ochraceus</i>		Z	4	-	2000.3.65
<i>C. sexdecimsporus</i>	Veelsporig mestdwergschijfje	Z	12		2000.3.65
<i>Iodophanus carneus</i>	Roze mestschijfje	A	2-12	4-8	2000.3.37
<i>Lasiobolus papillatus</i>	Dwergborstelbekertje	O	-	8	2000.3.65
<i>Podospora fimiseda</i>		Z	8	-	2000.3.69
<i>P. setosa</i>		O	7-11	9	2000.3.69
<i>Saccobolus glaber</i>	Dwergspikkelschijfje	A	1-10	7-8	2000.2.37
<i>Schizothecium conicum</i>		ZA	1-12	4-9	2000.3.69
<i>Sporormiella intermedia</i>		O	-	8	2000.3.63
<i>S. minima</i>		ZA	6-10	6-9	2000.3.63
<i>Thelebolus crustaceus</i>		Z	2-6	-	2000.3.67
<i>T. microspora</i>		Z	12	-	2000.3.67
<i>T. nanus</i>		Z	12	-	2000.3.67
<i>Zygospermella insignis</i>		Z	2	-	2001.3.67
Basidiomycetes	Steeltjeszwammen				
<i>Agrocybe pediades</i>	Grasleemhoed	A	-	6-12	2001.2.39
<i>Bolbitius vitellinus</i>	Dooiergele mestzwam	O	-	4-10	2001.2.39
<i>Clitocybe amarescens</i>	Mesttrechterzwam	Z	-	12	2001.2.41
<i>Conocybe rickenii</i>	Bleek breeksteeltje	A	-	7-12	2001.2.41
<i>Coprinus cordisporus</i>	Korrelige mestinktzwam	ZA	1-12	4-10	2000.4.89
<i>C. ephemeroideus</i>	Geringde korrelinktzwam	A	1-3	4	2000.4.91
<i>C. ephemerus</i>	Vluchtige inktzwam	F	2-12	8	2000.4.91
<i>C. heptemerus</i>	Bruine mestinktzwam	F	8-9	8-9	2000.4.93

Wetenschappelijke naam	Nederlandse naam	F	K	V	R
<i>C. heterosetulosus</i>	Donker mestdwerkje	O	1-2	-	2000.4.91
<i>C. miser</i>	Klein mestplooirokje	F	1-12	4-7	2000.4.95
<i>C. niveus</i>	Witte mestinktzwam	Z	-	10	2000.4.93
<i>C. poliomallus</i>	Grijs mestdwerkje	F	1-12	8-9	2000.4.95
<i>C. radiatus</i>	Pelsinktzwam	F	1-12	4	2000.4.95
<i>C. stercoreus</i>	Kleine korrelinktzwam	A	1-12	-	2000.4.93
<i>Panaeolus acuminatus</i>	Spitse vlekplaat	O	-	6	2001.2.93
<i>P. fimicola</i>	Grauwe vlekplaat	O	-	6-11	2001.2.41
<i>P. sphinctrinus</i>	Franjevlekplaat	F	-	6-8	2001.2.43
<i>Psathyrella hirta</i>	Vlokkige mestfranjehoed	Z	1-2	-	2001.2.41
<i>Psilocybe coprophila</i>	Mestkaalkopje	O	-	6-7	2001.2.43
<i>P. merdaria</i>	Meststropharia	Z	-	7-8	2001.2.45
<i>Stropharia semiglobata</i>	Kleefsteelstropharia	A	-	9-12	2001.2.45
Gasteromycetes	Buikzwammen				
<i>Cyathus stercoreus</i>	Mestnestzwammetje	Z	7	-	2001.3.63
<i>Sphaerobolus stellatus</i>	Kogelwerper	Z	-	9	2001.3.63
Deuteromycetes					
<i>Arthroborys oligospora</i>		A	11	-	2001.3.65
<i>Oedocephalum glomerulosum</i>		A	11	-	2001.3.65
<i>O. pallidum</i>		A	11-12	-	2001.3.65
<i>Rhopalomyces elegans</i>		O	8-10	-	2001.3.65
Zygomycetes	Jukzwammen				
<i>Pilobolus crystallinus</i>	Gewone kogelschieter	ZA	1-12	7-8	2001.3.63

Nieuwtjes uit de bibliotheek

Een gezonde bibliotheek is een bibliotheek die blijft aangroeien met interessante werken. Dit is nogmaals het geval.

Dankzij de magie van Emile Vandeven en de samenwerking van velen van onze leden is de "Beknopte aantekenlijst voor zwammen en slijmzwammen" (Aux 015) uitgekomen.

Het vervolg op de "Inventarisatie en monitoring van de mycoflora en de lichenen van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest" door Vanholen B., De Kesel A., Fraiture A. (Toe 010b) is aangekomen met een interessante versie op CD-Rom (CD 03).

Dankzij een uitwisseling met Spanje bezitten we nu de "Setas de Madrid" van de Sociedad Micologica de Madrid. Het zijn 4 handige en mooie boekjes met foto's, waarvan de eerste een initiatieboekje is "Guia de Iniciacion" (Atl 025a). De drie volgende zijn specifiek besteed aan genera. 1-Boletales (Atl 025b) 2-Gasteromycetes (Atl 025c) 3-Agaricus (Atl 025d).

Met Italië hebben we eveneens een uitwisseling gehad. Het zijn verschillende kleine tijdschriften Parliamo di Funghi 1999 & 2000, Bollettino del Gruppo Micologico Lucchese 1/1999, 1 & 2/2000, 1/2001. Pagine di Micologia 1,2/1994, 10/1998,

11/1999, 12/1999, 13/2000, 14/2001. Il Fungo, atti 7° seminario Russulales et Boletales 1996. Funghi e Ambiente 83 - 2/2000 & 85-86 - 1-2/2001. Mostra Reggiana del Fungo - XIV - 1989, XV - 1990, XVI - 1991, XXI - 1996, XXII - 1997 & XXIV - 1999.

Ook hebben we aan de "asco-mannen" gedacht met "Ascomyceten im Bild" Deel 1 & 2 van Schmid I & H (Asc 024), wat zeker niet wil zeggen dat de vrouwen het boek niet mogen uitlenen.

Een zeer goede atlas van de wel bekende German Kriegelsteiner, Die Grosspilze Baden-Württenbergs. Band 1; Standerpilze: Gallert-, Rinden-, Stachel-, Porenpilze (Atl026a) en Band 2; Standerpilze: Leisten, Keulen- Korallen- etc (Atl 026b) is zeker een goede investering voor onze Kring.

En tenslotte nog "Liste rouge Ascomycotina, Basidiomycotina, Myxostelidae menacés de Haute-Normandie" door Malaval J-C (Toe 015), een rode lijst voor Noord-West Frankrijk, toch een heel actueel onderwerp.

Mycologie is zeker en vast een levende wetenschap die constant evolueert en de publicaties zijn daar een bewijs van.

Pascale Holemans

Een boleet met geschiedenis: *Boletus moravicus*

Omer Van de Kerckhove
Stationstraat 128, B-1785 Merchtem

Inleiding

Op 21.08.1999 werd tijdens een route-wandeling, in het park van de Nationale Plantentuin te Meise, een kleine boleet aangetroffen, die me deed denken aan twee exemplaren die André Fraiture (A.F.) eens had aangebracht om een aquarel van te laten maken. Ze werden door A.F., op 16.08.1997 gevonden in een bos te Habay-la-Vieille, gelegen in het zuiden van België. Hij determineerde ze als *Xerocomus leonis*. De exemplaren van A.F. hadden een gebarsten en tevens vrij gladde hoed, mijn vondst daarentegen had kleine, donzige schubjes.

Toen ik een aantal boeken raadpleegde om na te gaan of mijn vondst wel degelijk *Boletus (Xerocomus) leonis* betrof, rezen enkele problemen. Sommige auteurs onderscheiden 2 soorten en tegelijk was er een probleem met de naamgeving (zie overzichtstabel). Met de hoop het probleem te kunnen oplossen onderwierpen we beide collecties aan een vergelijkend, microscopisch onderzoek en we bestudeerden literatuur om te weten te komen of er goede redenen waren om 2 soorten te onderscheiden.

De beschrijving beperken we tot het exemplaar uit de Nationale Plantentuin (N.P.). De belangrijkste verschillen die we aantreffen tussen beide collecties komen ter sprake in de discussie.

Om verwarring te vermijden geven we aan elk exemplaar een nummer. Nr.1 is het exemplaar van de Nationale Plantentuin (V.D.K.O. 576). Nr 2 en 3 zijn de exemplaren door A.F. ingezameld te Habay-la-Vieille (A.F.2587).

Beschrijving

Vindplaats: Meise, in het park van de Nationale Plantentuin van België.

Datum: 21.08.1999

Biotoop: Onder (1 van de 2 naast elkaar staande) Tamme kastanje, aan de rand van een gazon, tussen mos en een weinig gras.

Groeiwijze: solitair

Herbarium: V.D.K.O. 576 (BR)

Aquarel: V.D.K.O. 666 (BR)

Macroscopie

Hoed: convex, diameter 37 mm; volledig fijn donzigschubbig; rozebruin, tussen de schubjes ook okerkleurige tinten; nabij de hoedrand meer donker roodbruin; de hoedhuid hangt over de buisjes, rand ervan onregelmatig.

Buisjes: citroengeel tot okerkleurig, bleker dan de poriën.

Poriën: vrij klein ($\pm$ volwassen exemplaar), 15 à 20 per cm; goudoker.

Steel: lengte 43 mm, breedte 8 à 9 mm, iets dikker onderaan; helemaal bovenaan okerkleurig, daaronder een roodbruine zone die naar beneden uitloopt; grootste deel van de steel vuil roodbruin, bleker dan de hoed; bovenste steelhelft met een vaag, wijd netwerk.

Vlees: in de hoed bleek oker; over een brede zone onder de hoedhuid en ook boven de buisjes bleek roodbruin; wit in het centrale deel van de steel, onderin de steel grijsgroen en citroengeel onder het steeloppervlak en bleek roodbruin in de bovenste steelhelft.

Verkleuring: geen enkel deel van de paddestoel verkleurt blauw, ook niet na doorsnijden.

Smaak: zacht, ietsjes radijsachtig.

Geur: aangenaam, iets geraniumachtig (als de blaadjes, niet de bloemen) tot fruitig.

Qua kleur en structuren lijkt dit exemplaar heel goed op foto's in Cetto 1979 (*X. moravicus*) en Cetto 1984 (*B. leonis*)

Microscopie

Hoedhuid: bestaat overwegend uit brede hyfen met daartussen een weinig smalle hyfen; het aantal smalle hyfen is nogal variabel, naar het midden van de hoed toe iets talrijker, zelfs wanneer men twee coupes naast elkaar maakt, is er soms een opmerkelijk verschil in het aantal smalle hyfen.

Smalle hyfen: overwegend cilindrisch; eidelementen 4,5-8,5 μm breed, 33-82 μm lang; de daarop volgende cellen hebben dezelfde maten, zelden zijn ze meer dan 100 μm lang; korrelig of klonterig, soms egaal, gepigmenteerd.

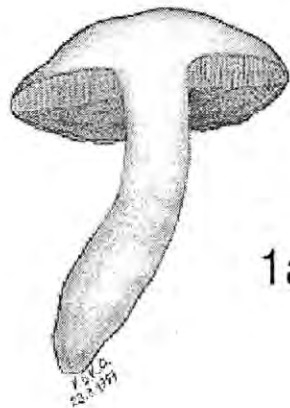
Brede hyfen: cilindrisch tot verdikt; eidelementen 7,5-18,5 μm breed, (15)20- 55(78) μm lang; de daarop volgende hyfen hebben dezelfde maten, maar de breedte kan tot 25 μm zijn; korrelig, klonterig of egaal gepigmenteerd.

In NH_3 (10%) verdwijnt de roodbruine kleur van de hoedhuid vlug. Hoedhuid en hoedvlees hebben dan eenzelfde beige-okerkleur.

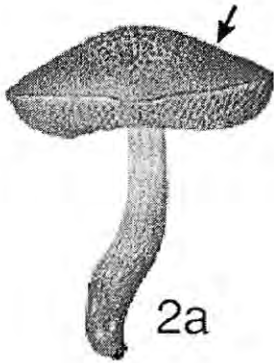
Sporen: (7,5)8,3-10,8 (11) x (4,0) 4,8-5,7(6,0) μm , gemiddeld: 9,6 x 5,1 μm , Q_{50} : 1,87

Basidiën: 4-sporig, soms 2-sporig; 26-39 x 9-12 μm ; sterigmen tot 6 μm lang.

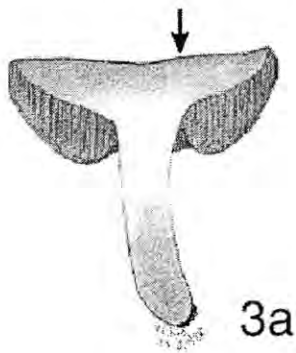
Pleurocystiden: weinig talrijk; golvend of met

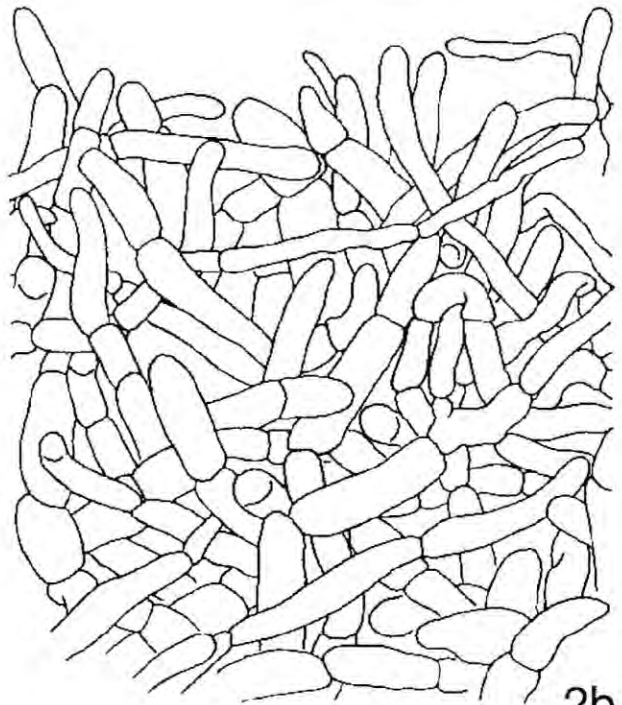
1a

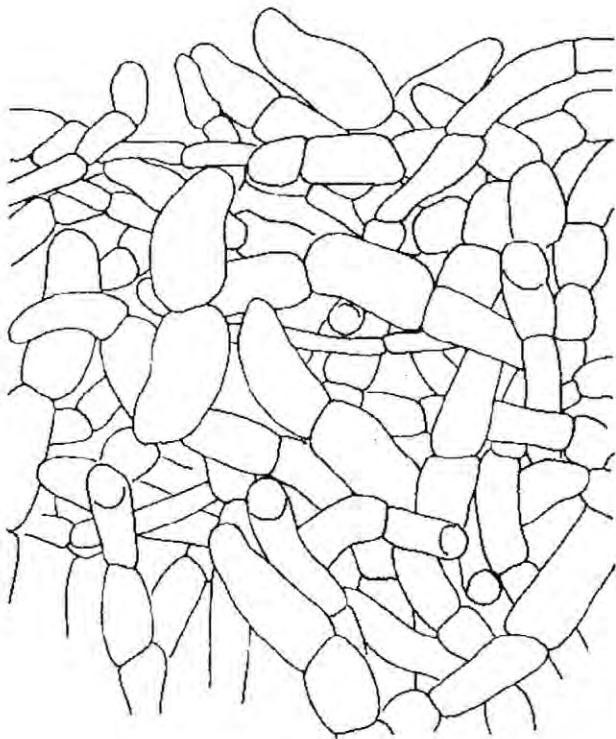
2a

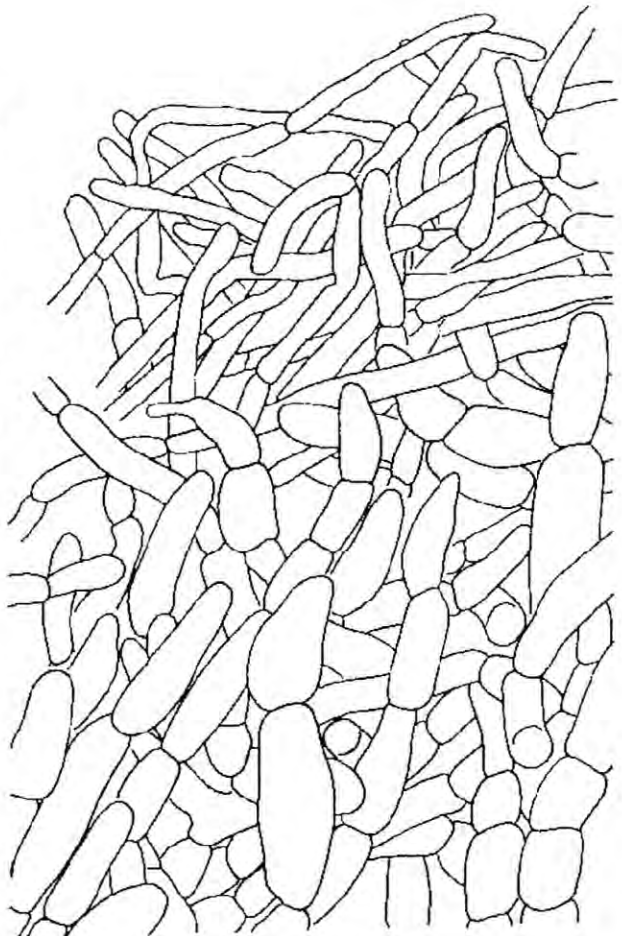
3a

2b

1b

3b

50 μm

verdikkingen; sommige met duidelijk versmallende top; 38-61 x 6-8,5 μm .

Cheilocystiden: vrij talrijk; vorm als pleurocystiden, maar minder groot; 22-35 x 5,5-8 μm .

Steelbekleding: talrijke knotsvormige cellen, enkele bijna cilindrisch; 19-40 x 6-11,5(14) μm .

Gespen: niet waargenomen

Literatuuroverzicht

De geschiedenis van de naamgeving en taxonomie van de soort, die we in dit artikel bespreken, gaat ver terug en is ingewikkeld.

Een oude naam die aan deze soort gegeven wordt, is *Boletus leoninus* Pers. Volgens Reid (1966) is de beschrijving door Persoon gebaseerd op plaat 68, fig. 1 uit Micheli (1729), alsook de korte tekst bij Suillus nr. 9 (esculentus). Reid voegt eraan toe dat de beschrijving van Persoon nauwelijks een meerwaarde heeft dan die van Micheli. Het gaat hier om een soort met een kale gladde hoed.

De afbeeldingen op plaat 68 lijken mij typische vertegenwoordigers van wat nu het geslacht *Boletus* is. Het zijn duidelijk jonge, maar grote exemplaren met een forse steel, goed gelijkend op bv. *B. erythropus*.

Peltreau vond op 06.08.1896, in het bos d'Oudincourt (kanton Vignory, Frankrijk), een boleet die hij niet kende en ook in de literatuur niet kon terugvinden. Hij ging ten rade bij Boudier, maar ook hij kon hem niet helpen. Peltreau (1924) vermeldde dat hij, in 1908 te Stockholm, de mogelijkheid kreeg om de onuitgegeven kleurplaten van Fries te bekijken. Hij meende zijn boleet te herkennen op een plaat met de naam *B. tumidus*. Dit geschiedde 12 jaar na zijn vondst! Voor hem stond de naam nu vast, maar wachtte met de publicatie ervan tot in 1924.

Volgens Peltreau heeft Boudier meerdere keren, van zijn correspondenten, een boleet ontvangen die hij met twijfel *B. leoninus* Kromb. noemde. Peltreau stuurde Boudier 3 exemplaren op, volgens hem de echte *B. leoninus*. Boudier beeldde daarvan 1 exemplaar af in zijn *Icones* (= Boudier 1905-1910), plaat 141bis. Boudier sprak in zijn tekst over dit exemplaar, gevonden in Vendôme in 1889 door M. Peltreau (er moet een fout in de datum geslopen zijn, 1899? i.p.v. 1889). Deze plaat, die de naam *B. leoninus* Krombh. meekreeg, wordt later door Singer als *Xerocomus boudieri* hernoemt (Herink 1964). Peltreau vermeldt ook, wanneer hij het heeft over de exemplaren die hij Boudier toestuurde, dat de

soort in verband kan gebracht worden met zijn *B. tumidus*, hoewel ze zeer verschillend zijn.

Wanneer ik de platen in Peltreau (1924) en Boudier (1905-1910) bekijk stel ik verschillende dingen vast. De afbeeldingen in Boudier gelijken goed op de foto in Phillips (1981) als *B. leonis* en zijn qua vorm gelijkend op de foto's in Cetto 1979 en 1984 (resp. *X. moravicus* en *B. leonis*). Boudier laat ook de schubjes vergroot zien. De doorsnede op de plaat in Boudier komt ook goed overeen met de doorsnede die ik schilderde van het exemplaar van de N.P. De afbeelding in Peltreau lijkt goed op de foto's in Pöder (1990) en Moser et al. (2000) en is qua vorm gelijkend op de foto in Phillips. De doorsnede op Peltreau's plaat komt qua kleur heel goed overeen met de door mij gemaakte aquarel, van de exemplaren van A.F.

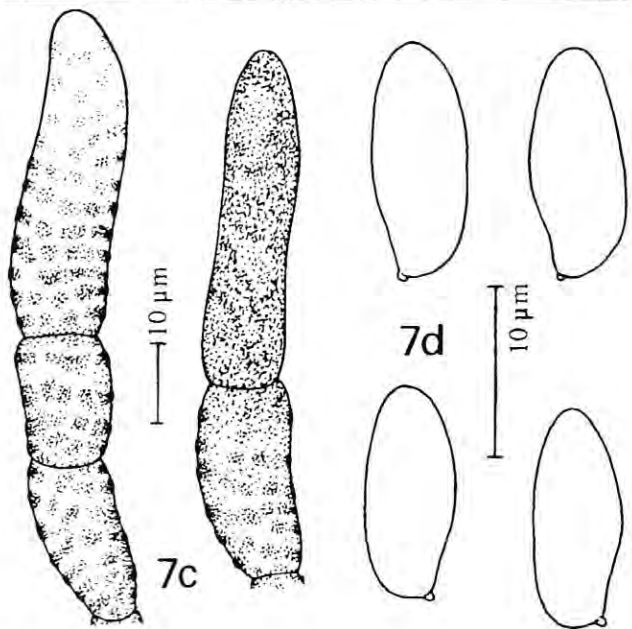
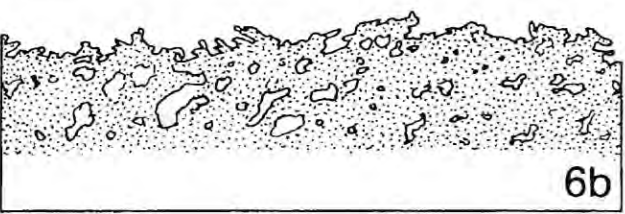
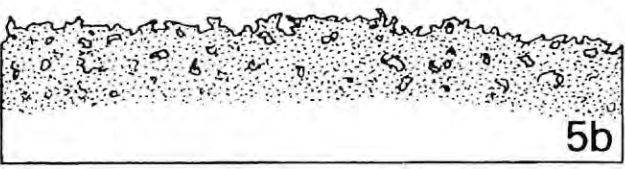
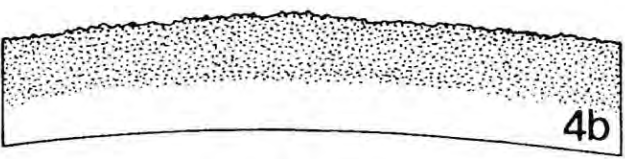
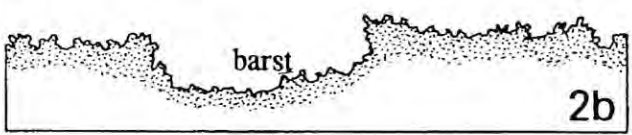
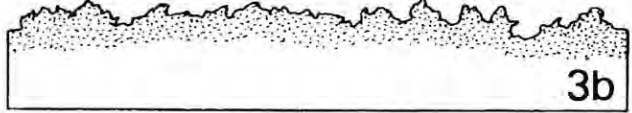
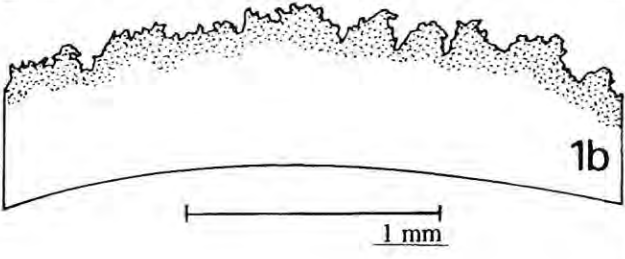
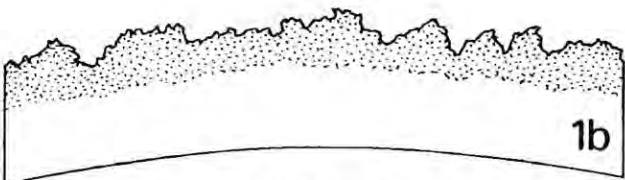
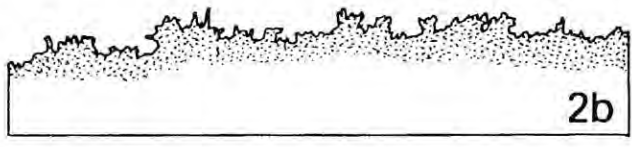
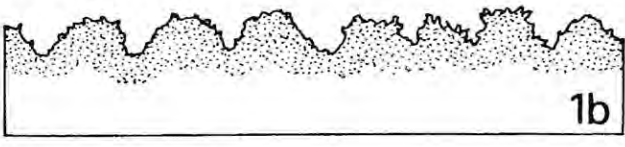
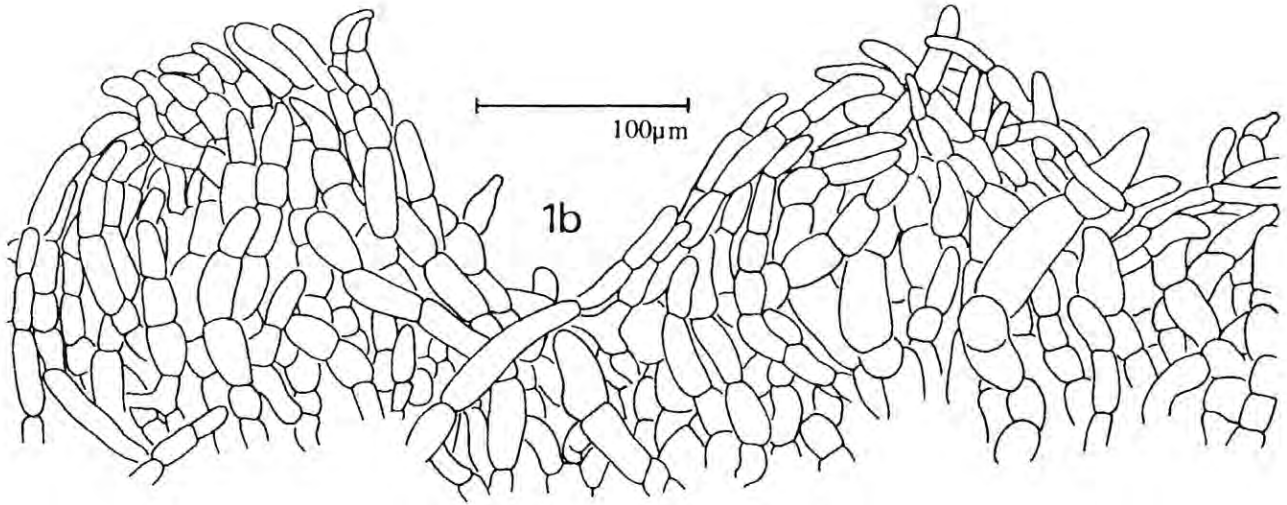
Kallenbach (1942) bekeek eveneens de originele plaat van *B. tumidus*. Volgens hem is de beschrijving van Fries, gebaseerd op één enkel exemplaar, niets anders dan een *X. badius* met een verdikte steel. Schreiner (1999) geeft de verspreiding aan van *X. leonis* inclusief *X. moravicus*. De soort(en) komen voor in veel Europese landen, alsook Denemarken. Opmerkelijk is dat ze niet in de Scandinavische landen worden aangetroffen. Ten tijde van Fries was het klimaat veel kouder, waardoor het bijna het uitgeloten lijkt dat Fries de soort in Zweden (het enige land waar Fries actief is geweest) zou aangetroffen hebben.

Vacek (1946) beschrijft *B. moravicus* als een soort met een lichtjes tomenteuze hoed. Hij vermeldde dat *B. tumidus* er sterk op lijkt, maar dat deze een roodbruine hoed heeft, die in het midden wat verdiept en glad is met een korte, gelige steel met roodbruine tinten. Deze beschrijving haalde hij uit het werk van Fries (1874).

Imler (1954) gaat niet akkoord met Kallenbach omdat deze laatste wel *X. badius* had uitgeplozen, maar niet *X. tumidus*. Hij vond de interpretatie van Peltreau (1924) de juiste, maar haalde aan dat Fries in zijn beschrijving niet sprak over de bruine kleur van het vlees. We merken ook op dat Imler nergens Vacek (1946) vermeldde, wellicht omdat hij de publicatie niet kende.

Herink (1964) vond de argumentatie van Kallenbach zeer overtuigend en verwerpt *B. tumidus*. Herink vermeldde dat hij de boleet meermaals heeft kunnen bestuderen. De exemplaren waren gevonden, in Tsjechië tijdens een excursie, door deelnemers aan een congres in 1960. Mycologen van de "Franse traditie", met o.m. Heinemann, hebben deze vondst beschreven als *B. tumidus* Fr. ss. Peltreau. Volgens Herink gaat het echter om *X. moravicus* en besluit dat het probleem van de naamgeving hiermee van de baan is.

– Fig. 1: *Boletus moravicus* 1) V.D.K.O. 576, 2) en 3) A.F. 2587: a. habitus; b. coupe van de hoedhuid, getekend tot aan het hoedvlees (pijl-tjes op habitus geven plaats van de coupe aan).

Reid (1966) publiceerde 3 vondsten in Engeland onder een nieuwe naam nl. *B. leonis*. Hij zag *B. leoninus* Pers. als een misidentificatie en *X. boudieri* Sing. als een nomen nudum. Reid wijst erop dat in Tsjechië een nauw verwante soort voorkomt, nl. *B. moravicus* die zich zou onderscheiden van *B. leonis* door de roze tint van de hoed (vgl. beschrijving van het exemplaar uit N.P.). Reid vermeldt merkwaardig genoeg dat sommige vondsten van *B. moravicus* door Herink gedeeltelijk *B. leonis* kunnen zijn. De kleurenplaat bij Herinks artikel doet volgens hem zeker denken aan *B. leonis*, maar hij betwijfelde of 1 van Herinks specimens die karakteristieke hoedoppervlakte vertoont van *B. leonis*.

Reid beschrijft de hoedhuid van *B. leonis* als viltig-donzig; Herink als fijn tomenteus. Reid sprak eigenlijk over geen enkel duidelijk verschil tussen *B. leonis* en *B. moravicus* en baseerde zich enkel op Herink (1964). Over Vacek (1946) repte hij ook geen woord. De plaat met de microscopie in Herink is van slechte kwaliteit en een afbeelding van de hoedhuid ontbreekt, alsook een bespreking ervan. De breedte van de cellen in het hoedvlees worden door hem wel opgegeven. Bij gebrek aan duidelijke verschillen met literatuur was het voor Reid te gewaagd een nieuwe soort te beschrijven, zonder herbariummateriaal op te vragen.

Watling (1970) onderscheidt *B. leonis* en *B. moravicus* en volgt hiermee Reid. Hij beschouwt *B. tumidus* Rostkov ss. Peltreau synoniem van *B. moravicus*.

Alessio (1985) onderscheidt dan weer *X. tumidus* en *X. leonis* en geeft een vergelijking van de kenmerken van de 2 soorten. De beide collecties die we ter beschikking hebben waren met die gegevens niet te benoemen. We troffen bij elk van de 3 exemplaren, zowel kenmerken aan van de ene soort, als van de andere. De meeste opgegeven kenmerken zijn trouwens dubieus, bv. het verschil in verhouding lengte steel/breedte hoed of hoed zelfde kleur / donkerder als de steel. *X. leonis* zou echter een tomenteuse hoed hebben en *X. tumidus* een gladde. Pöder (1990) schrijft dat hij de originele beschrijvingen, alsook andere bibliografische data en nieuw collectiemateriaal (allemaal van de jaren tachtig!) heeft bekeken. Hij laat 2 SEM foto's zien, gemaakt van de hoedhuid en wees op de sterke gelijkens met de figuur in Reid (1966). Hij stelde daarom voor om *B. tumidus* Fr. ss. Peltreau en *X.*

leonis (Reid) Bon als synoniem te beschouwen van *X. moravicus* (Vacek) Herink. Pöder blijkt maar 1 type hoedhuid te kennen (hyfen met een breedte in de buurt van 8 μ m). Imler (1954), die een afwijkende hoedhuid beschrijft, vermeldt hij niet. Ook Vacek (1946) vinden we niet terug in zijn literatuurlijst.

Oolbekkink (1991) bekeek de collecties van Vacek en van Imler. Volgens hem is het materiaal overeenkomstig en is de correcte naam *B. moravicus*. Hij heeft het niet over *B. leonis* bij de bespreking van *B. moravicus*, maar haalt *B. leonis* wel aan bij *B. buballinus*.

Het herbarium van Imler bevindt zich momenteel in N.P., enkel het materiaal afkomstig van het buitenland is nog niet geklasseerd. Ik heb het materiaal dat Oolbekkink bekeken heeft (= 25.9.1955) niet teruggevonden (nog in leen?). Wel heb ik het exsiccataat gevonden van de vondst die Imler besprak in het Bull. Soc. Mycol. Fr. (zie Imler 1954). De hoedhuid was nog vrij goed te bekijken. Ze lijkt op een mix van die van de 2 exemplaren van A.F. (fig. 1, 2b en 3b). Plaatselijk zijn de dunne hyfen nog als een aparte laag te zien, maar ze richten zich niet meer op van tussen de dikke hyfen.

Discussie

Uit het literatuuroverzicht blijkt dat wanneer auteurs 2 soorten onderscheiden, er vooral macroscopische (veelal twijfelachtige!) kenmerken als verschillen worden opgegeven. Wat microscopische kenmerken betreft wordt soms het verschil in sporenmaten opgegeven.

Zelf stel ik vast dat de beschrijving van de hoedhuid door Imler (1954) afwijkend is van deze door Reid (1966) afgebeeld en beschreven en van wat Pöder (1990) ziet. Reid beschreef een nieuwe soort en Pöder gaf argumenten om *X. leonis* (Reid) Bon en *B. tumidus* Fr. s.s. Peltreau als synoniem te beschouwen van *X. moravicus*. Beiden hadden geen kennis van het afwijkende type hoedhuid, ze vermeldden de publicatie van Imler niet.

Macroscopische verschillen

Slechts 1 duidelijk macroscopisch verschil kan ik in de literatuur vinden nl. *B. leonis* zou een tomenteuse en *B. tumidus* een gladde hoed hebben. Wanneer een auteur een soort met een "gladde" hoed onderscheidt is dit meestal omdat men de beschrijving van *B. tumidus* volgt van Fries (1874). Doch de beschrijving van *B. tumidus* Fr. komt niet overeen met de beschrijving van *B. moravicus* door Vacek en *B. leonis* door Reid. Vacek (1946) vermeldt trouwens zelf dat *B. tumidus* Fr. verwant is, maar een gladde hoed heeft t.o.v. een fijn tomenteuse hoed bij *B. moravicus*.

Een belangrijke vaststelling in het literatuuroverzicht

– Fig. 2: *Boletus moravicus* 1) V.D.K.O. 576, 2) en 3) A.F. 2587; *Boletus subtomentosus* 4) Heinemann 8498, 5) Walley 108, 6) Vanholen 207; *Boletus communis*, 7) Heinemann 6212 als *Xerocomus* cf. *leonis* : b. coupe; c. hoedhuidelamenten; d. sporen.

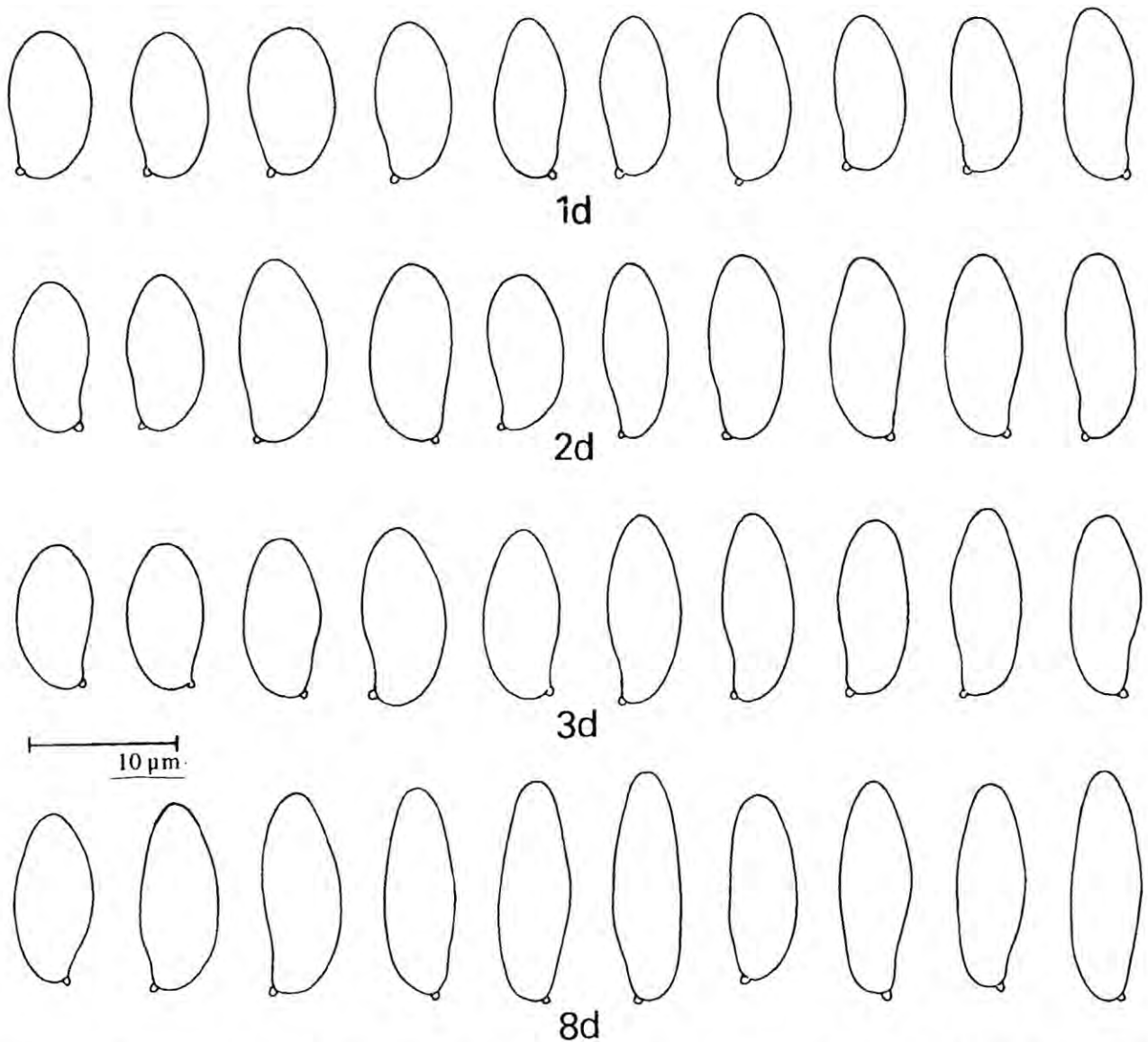

Fig. 3: *B. moravicus* 1) V.D.K.O. 576, 2) en 3) A.F. 2587; *B. subtomentosus* 8) Beeli 245 als *B. (X.) leoninus*; d. sporen.

is dat Reid geen enkel kenmerk kan naar voorschrijven om zijn nieuwe soort, *B. leonis* van *B. moravicus* te onderscheiden. De 2 exemplaren van A.F. leken ook min of meer glad. Het betreffen oude exemplaren, die waren ingezameld tijdens de zeer warme en droge maand augustus 1997, nl. op 16.08.1997 te Habay-la-Vieille, gelegen op $\pm$ 15 km van Aarlen. Te Aarlen werden in de periode van 4.08 - 16.08.1997 temperaturen gemeten van 25,4 tot 30,1 °C. Tijdens geen enkele van deze dagen viel er neerslag. De schubjes waren daardoor gaan aanliggen. Met een loep zijn ze op het exsiccataat nog steeds goed zichtbaar. In congorood krijgt de hoedhuid zijn oorspronkelijke vorm terug en is de gelijkenis met het exemplaar vanuit de N.P. treffend (fig. 2).

Microscopische verschillen

We kunnen een tweetal types van hyfen onderscheiden nl. smalle, cilindrische en brede, die onregelmatig van vorm zijn. In het exemplaar van de N.P. zijn de smalle hyfen eerder spaarzaam tussen de brede aanwezig. Het exemplaar Nr 3 A.F. wijkt er van af doordat de hoedhuid min of meer uit 2 lagen bestaat. De smalle hyfen vormen hier een bijna aparte laag op een laag die hoofdzakelijk uit brede hyfen bestaat. De laag met brede hyfen ziet er net zo uit als bij het exemplaar van de N.P. Alleen Imler (1954) beschrijft een dergelijk beeld van de hoedhuid: "bouquets d'hyphes à contenu souvent grumeleux, brun clair; 4-6 µm de large; en dessous hyphes plus grosses, vers la chair". In Sterbeekia 14 (1986) vermeldt Imler een breedte van 5 - 8 µm voor

hyfen van het hoedvilt, maar spreekt niet over een onderliggende laag. Wel worden afmetingen van het hoedvlees opgegeven (zie overzichtstabel).

We moeten hier opmerken dat de 2 lagen alleen maar te onderscheiden zijn bij een coupe. Wanneer we een scalp nemen, drukt het dekglasje de smalle hyfen grotendeels tussen de brede. Maken we een coupe, in congorood, dan kunnen we zien dat de smalle hyfen zich als het ware van tussen de brede oprichten. Bij het andere exemplaar uit de collectie van A.F. zijn de smalle hyfen verweven tussen de brede. De elementen van de hoedhuid van dit exemplaar komen goed overeen met de afbeelding en beschrijving in Reid (1966). De laag die bestaat uit dunne hyfen (Nr 3) is nogal variabel van dikte. Ze is overwegend het dunst nabij de hoedrand, maar ook op dezelfde afstand van de hoedrand zijn soms opvallende verschillen. Ook bij de andere exemplaren (Nr 1 en 2) zijn de dunne hyfen iets talrijker naar het midden van de hoed toe. We zien dus meer variatie dan op figuur 1 is weergegeven.

De lengte van de sporen is nogal verschillend tussen de collectie V.D.K.O. 576 en A.F. 2587 (zie overzichtstabel). Reid (1966) vermeldt ook een collectie met afwijkende sporenmaten. Opvallend zijn de verschillen in sporenmaten die Cetto voor *B. leonis* en *X. moravicus* opgeeft en in mindere mate ook door Marchand. De verschillen in sporenmaten zijn te verklaren door verschil in leeftijd van de vruchtlichamen. N°1 is een min of meer volwassen exemplaar, het heeft nog vrij kleine poriën. Nr 2 en 3 zijn oude vruchtlichamen, ondermeer herkenbaar aan de wijde poriën. Bij oude exemplaren zijn gemiddeld meer rijpe sporen aanwezig dan bij een volwassen exemplaar en is het verschil nog groter dan met jonge exemplaren. De sporen zijn, wanneer ze rijp worden, langer en vaak smaller. Bij oude vruchtlichamen zijn de sporen gemiddeld langer dan bij gewoon volwassen vruchtlichamen. Dit is vooral opvallend bij soorten waarvan de typische (rijpe) sporen meer dan 10 µm lang zijn. Om soorten met elkaar te vergelijken gebruik je dus best oude exemplaren. Door gebruik te maken van een sporee omzeil je dit probleem niet, omdat daar ook onrijpe sporen op terecht komen.

Wanneer men gebruik maakt van herbariummateriaal om sporen te meten, is het belangrijk om een stukje van de buisjes of plaatjes te nemen dat niet direct zichtbaar is. De sporen van de poriën waren bij de exemplaren, die we onderzochten van *B. moravicus*, kleiner dan in de buisjes. We geven hier ter vergelijking de maten van sporen van de poriën op. In de tabel staan de sporenmaten waarvoor we een stukje halfweg de buisjes hebben genomen. Nr. 1: (7,1)8,0-10,2(10,5) x (4,0)4,8-5,6 (6,0) µm. Nr. 3: (8,3)9,1-11,4 (12,1) x (4,0) 4,7-5,3(5,7) µm.

De oorzaak van deze verschillen is wellicht het drogen. Vooral de rijpe sporen laten gemakkelijk los. Tussen de plaatjes of poriën worden de sporen gemakkelijk ingesloten of is het moeilijker om er tussenuit te geraken. Ideaal is gebruik te maken van een sporee van oude exemplaren.

Microscopisch vergeleken we van beide collecties ook nog de basidia, cheilo- en pleurocystiden en de steelbekleding. Dit leverde geen verschillen op.

Conclusie

We hadden het geluk dat we de collectie afkomstig uit het park van N.P. konden vergelijken met een collectie die bestond uit 2 exemplaren met elk een in zekere mate verschillende hoedhuid. De 2 exemplaren zijn ingezameld op eenzelfde plaats en datum en dus van hetzelfde mycelium afkomstig. De variatie die we opmerkten is dus eigen aan één soort. De microscopische verschillen in de hoedhuid die we terugvinden in de literatuur, treffen we aan in die ene collectie van A.F.

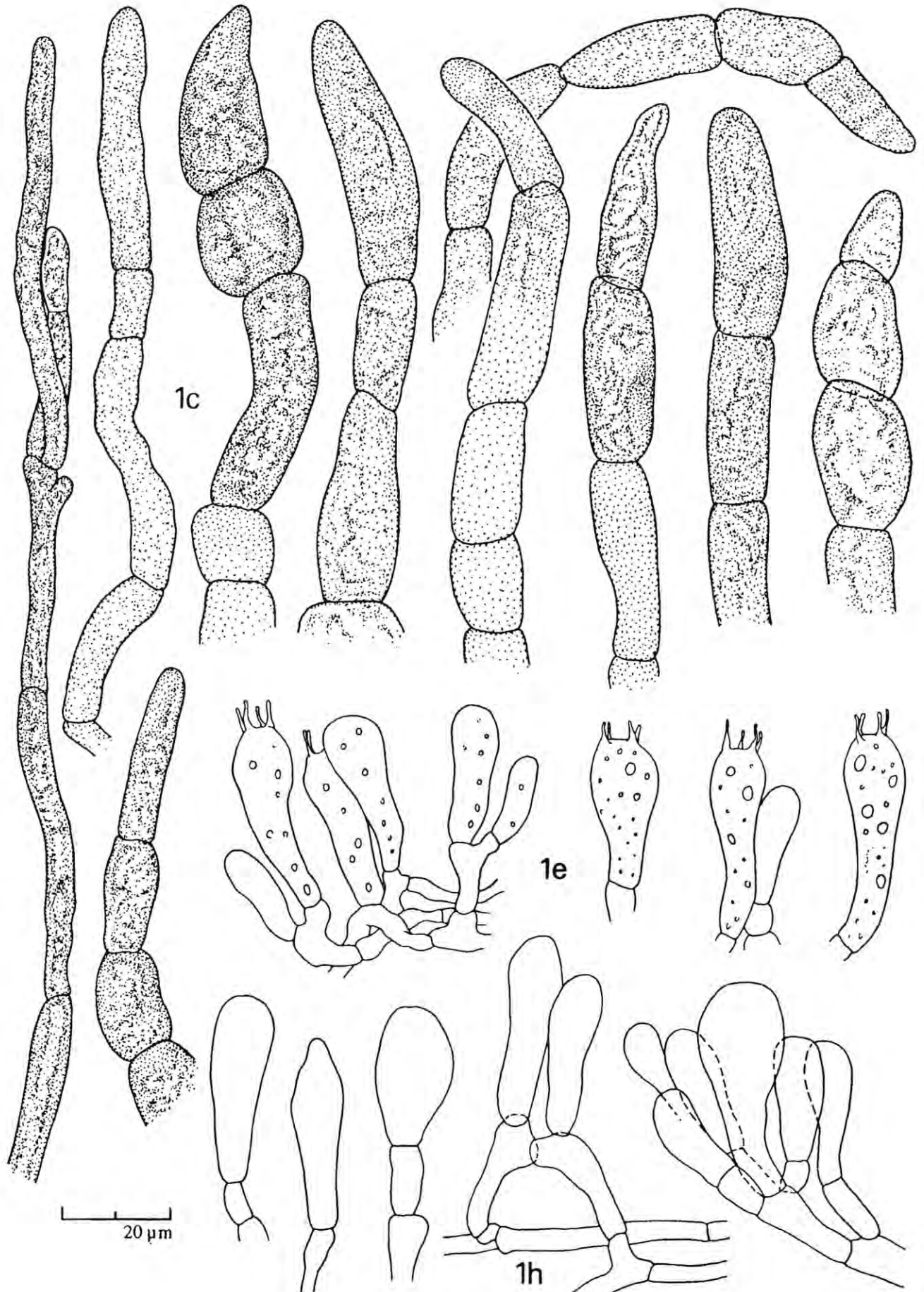
Het enige duidelijk macroscopisch verschil (gladde versus fijnschubbig hoed) om twee soorten te onderscheiden, kunnen we eveneens weerleggen.

We zijn er dus zeker van dat er slechts sprake kan zijn van 1 enkele soort. De correcte naam is dan *B. moravicus* Vacek (1946). *B. tumidus* Fr. ss. Peltreau en *B. leonis* Reid zijn er synoniem van. Als Nederlandse naam stellen we Viltige boleet voor. Sommige auteurs plaatsen de soort onder *Xerocomus*. Zonder genetisch onderzoek is het niet met zekerheid uit te maken of er naast *Boletus* ook *Xerocomus* kan onderscheiden worden.

B. moravicus lijkt mij nogal afwijkend van bv. de *chryseron*-groep. Het zou mij zelfs niet verwonderen dat genetisch onderzoek er zou toe leiden dat *Boletus* in meerdere geslachten wordt opgesplitst.

Is verwarring met andere soorten mogelijk?

Geen enkel deel van *B. moravicus* verkleurt blauw. Wanneer we hiermee rekening houden kunnen we bij twijfel al heel wat soortnamen elimineren. Alleen met een exemplaar van *B. subtomentosus*, dat niet blauw verkleurt, kan verwarring mogelijk zijn. Volders (1996) vermeldt bij *B. subtomentosus*: niet verblauwend en bij *B. ferrugineus* spreekt hij alleen van blauw-groen verkleuring door druk op de poriën. Ikzelf ken *B. subtomentosus* alleen als een soort die steeds, soms slechts zwak, blauw verkleurt. We merken ook op dat, door het zoeken naar microscopische verschillen tussen *B. moravicus* enerzijds en *B. subtomentosus* en *B. ferrugineus* anderzijds, we de indruk hebben dat *B. ferrugineus* slechts een rood-bruin variant is van *B. subtomentosus*. De combinatie van fijne schubjes op,

en oker-bruin vlees in de hoed is een goed kenmerk om *B. moravicus* van *B. subtomentosus* en ook van andere boleten te onderscheiden. Het fijn, donzig, schubbig oppervlak van de hoed is zeer duidelijk (in congo- rood) onder een stereomicroscop (fig. 2). Bij *B. subtomentosus* heeft de hoedhuid een sponzig karakter bij volwassen en oude exemplaren en is vrij glad bij jonge exemplaren (fig. 2). De dikte van de hoedhuid is eveneens een goed kenmerk om *B. moravicus* en *B. subtomentosus* van elkaar te onderscheiden. Wanneer we bij *B. moravicus* de schubjes wegcijferen is de hoedhuid niet dikker dan 150 μm . Bij *B. subtomentosus* is deze minstens dubbel zo dik, niet zelden meer dan 500 μm dik. Als microscopisch kenmerk is de Q-waarde betrouwbaar om deze soorten te onderscheiden. Q gemiddeld bij *B. moravicus*: 1,7 à 2,2; bij *B. subtomentosus* 2,5 of meer.

De hoedhuid hebben we bij *B. subtomentosus* (incl. *B. ferrugineus*) onvoldoende onderzocht om gedetailleerde verschillen met *B. moravicus* te kunnen aangeven. De variatie die we aantreffen was opmerkelijk groter in vergelijking met de beschrijving in Volders (1996) van *B. subtomentosus* en *B. ferrugineus* samen.

Eerste vondst in Vlaanderen

In het herbarium van de N.P. (BR) bevinden zich 2 exsiccaten die betrekking hebben op *B. moravicus*. De oudste vondst (Beeli 245) komt van het Zoniënwood (Fond Joséphine) op 7.08.1916. Als naam wordt vermeld: *Boletus (Xerocomus) leoninus* Boud. Een tweede exemplaar werd ingezameld door J. Moens te Hoeilaart, Groenendaal, op 30.10.1976 en behoort tot de collectie Heinemann 6212. Eerst benoemd als *Xerocomus cf. leoninus*, nadien gecorrigeerd naar *Xerocomus cf. leonis* Reid.

Volders (1996) heeft beide exsiccaten bekeken. Voor Beeli 245 werd aangegeven dat nazicht onmogelijk was wegens de slechte toestand van het exsiccataat. Heinemann 6212 zou een vorm van *B. subtomentosus* zijn.

Van beide collecties troffen we een dossier aan. In het dossier van Beeli 245 steekt een aquarel, door hem gemaakt. Ondermeer de olijkleurige tinten over de hele paddestoel wijzen op *B. subtomentosus*. Qua microscopische kenmerken waren alleen de sporen bruikbaar voor nazicht. Ze zijn opvallend smal (vergeleken met de lengte) en typisch voor *B. subtomentosus* (fig. 2-7d). Maten: (10,3)12-14,8(15,4) x 4-5,3(5,7) μm ; gemiddeld: 13,5 x 4,8 μm ; Q_{63} : 2,81. Op het exsiccataat, Heinemann 6212, waren

rode tinten, vooral in de bovenste steelhelft, zichtbaar. Dit wijst naar een soort van de *chrysenferon*-groep. Bij microscopisch nazicht van de hoedhuid bleek het om *B. communis* Bull. gaan. In Volders (1996) is deze soort besproken als *B. armeniacus*. Typisch is de combinatie van opeenvolging van overwegend cilindrische elementen, die meestal duidelijk geïncrusteerd zijn. De incrustatie rijkt echter niet altijd tot op het eindelement. De hoedhuid-elementen zijn tevens korrelig gepigmenteerd, wat veelal het best zichtbaar is waar de incrustatie ontbreekt (fig. 2-7C). De sporenmaten gaan eveneens goed samen met *B. communis*: (12)12,3-14,1(15,3) x (4,3)4,6-5,7(6,0) μm ; gemiddeld: 12,8 x 5 μm ; Q_{54} : 2,56.

Er zijn mij geen recente meldingen van *B. moravicus* bekend en aangezien de hierboven aangehaalde collecties, foute determinaties zijn, is onze vondst de eerste voor Vlaanderen.

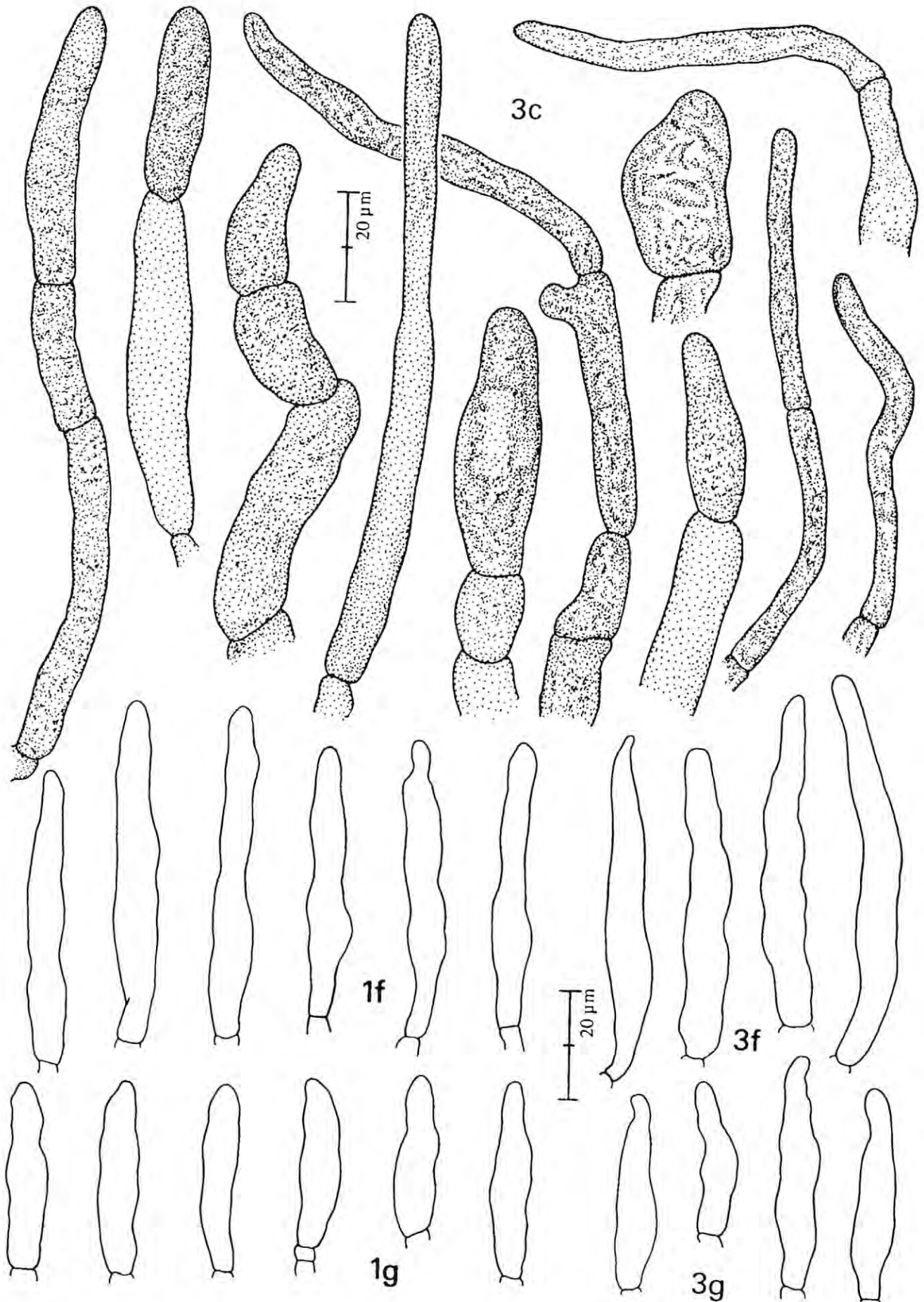
Dankwoord

Ann Bogaerts wil ik danken om (delen uit) de literatuur te vertalen en om de tekst te bewerken en uit te typen. Alain Drèze bedank ik voor zijn hulp bij het vinden van het nodige herbariummateriaal. Dank aan André De Kesel voor het nalezen van de tekst en het becommentariëren. Tevens bedank ik Ruben Walleyen voor het bezorgen van het artikel van Pöder, dat tijdelijk uitgeleend was.

Literatuur

- ALLESIO C.L. (1985) – *Boletus* Dill.exl. - Fungi Europaei 2. Giovanni Biella, Saronno.
- BOUDIER E. (1905-1910) – *Icones Mycologicae*, Tome 1 Pl. 141bis. Paris.
- BREITENBACH J. & F. KRÄNZLIN (1991) – *Pilze der Schweiz* 3. Verlag Mykologia, Luzern.
- CETTO B. (1979) – *Der grosse Pilzführer*, Band 3. BLV Verlagsgeellschaft, München, Bern, Wien.
- CETTO B. (1984) – *Der grosse Pilzführer*, Band 4. BLV Verlagsgeellschaft, München, Bern, Wien.
- FRIES E. (1874) – *Hymenomycetes Europaei* p. 501.
- HERINK J. (1964) – *Kozesnik moravsky-Xerocomus moravicus* (Vacek) Herink. *Ceska Mykol.* **18**: 193-203.
- IMLER L. (1954) – *Xerocomus tumidus* (Fr.) ss. Peltreau et Gilbert. *Bull. Soc. Myc. Fr. Suppl.* au Tome LXX, atlas Pl. C.
- IMLER L. (1986) – *Xerocomus tumidus* (Fr.) Gilb. *Sterbeekia* **14**: 17-19.
- KALLENBACH F. (1942) – *Die Röhrlinge (Boletaceae)*. In: *Die Pilze Mitteleuropas*, Band 1. Verlag von Dr. Werner Klinkhardt, Leipzig.
- MARCHAND A. (1975) – *Champignons du Nord et du Midi*, Tome 3. Société Mycologique Méditerranéennes, Perpignan.

– Fig. 4: *Boletus moravicus* 1) V.D.K.O. 576: c. hoedhuid-elementen; e. basidiën; h. steelbekleding.

- MICHELI P.A. (1729) – *Nova Plantarum Genera*, p. 128, taf. 68, fig. 1.
- MOSER M. & W. JÜLICH (2000) – *Farbatlas der Basidiomyceten*. Stuttgart.
- OOLBEKKINK G.T. (1991) – The taxonomic value of the ornamentation of spores in the *Xerocomus* group of *Boletus*. *Persoonia* **14**: 245-273.
- OOLBEKKINK G.T. & W.E. VAN DUIN (1988) – De taxonomische betekenis van de hoedhuiden in *Xerocomus*. *Coolia* **31**: 1-11.
- PEARSON A.A. (1949) – New Records and Observations IV. *Trans. Br. Mycol. Soc.* **32**: 271.
- PELTEREAU M. (1924) – *Boletus tumidus* Fr. *Bull.Soc.Myc.Fr.* **15**: 38-40.
- PERSOON C.H. (1825) – *Mycologia europaea* II pg. 143.
- PHILLIPS R. (1981) – *Paddestoelen en schimmels van West-Europa*. Het Spectrum, Utrecht/Antwerpen.
- PÖDER R. (1990) – *Xerocomus leonis* (Reid) Bon ist *Xerocomus moravicus* (Vacek) Herink. *Riv. Micol.* **33**: 298-305.
- REID D.A. (1966) – *Coloured Icones of Rare and Interesting Fungi*, Part 1, supplement to *Nova Hedwigia* XI. Verlag von J. Cramer, Lehre.
- SCHREINER J. (1999) – *Xerocomus leonis*, eine seltene, thermophile Röhrlingsart. In: *Deutsche Gesellschaft für Mykologie (Hrsg.): Bemerkenswerte Pilze - Icones miscellaneae fungorum*. *Z. Mykol.* **9**: 33 - 40.
- VACEK V. (1946) – *Boletus moravicus*, species nova Čechoslovaca. *Studia Botanica Čechoslovaca* **7(1)**: 36- 37.
- VOLDERS J. (1996) – Het Subgenus *Xerocomus* QuéL. in Vlaanderen. *Sterbeeckia* **17**: 11-36.
- WATLING R. (1970) – *Boletaceae: Comphidiaceae: Paxillaceae*. In: *British Fungus Flora 1*. Royal Botanic Garden, Edinburgh.

– Fig. 5: *Boletus moravicus* 1) V.D.K.O. 576, 3) A.F. 2587: c. hoedhuidelamenten; f. pleurocystiden; g. cheilocystiden.

AUTEUR	NAAM ALS	BREEDTE CELLEN IN HOEDHUID (in μm)	LENGTE CELLEN IN HOEDHUID (in μm)	SPORENMATEN (in μm)	KLEUR- AFBEELDING
Peltreau 1924	<i>B. tumidus</i>			12 x 5	Aquarel
Vacek 1946	<i>B. moravicus</i>			8.5 - 12 x 5 - 6; gem. 9.5 x 5.5	
Imler 1954	<i>X. tumidus</i>	4 - 6 (daaronder bredere hyfen)		9.5 - 12 x 5 - 6.25	Aquarel
Herink 1964	<i>X. moravicus</i>	(7) 10 - 20 (22) (hoedvlees!)		(8) 9 - 10 (12) x 5 - 5.5 (+ zeer grote sporen)	Aquarel
Reid 1966	<i>B. leonis</i>	5 - 12 (18)	20 - 60	10 - 12 (13.5) x 5 - 6 en 8.75 - 10.5 (11) x 4.5 - 5	Aquarel
Watling 1970	<i>B. leonis</i> <i>B. moravicus</i>	5 - 12	20 - 40 (60)	9 - 13 x 4.5 - 5.5 (6) 9.5 - 12 x 5 - 5.75	
Marchand 1974 Mater. Engeland	<i>B. moravicus</i> (jong) <i>B. leonis</i> (oud ex.)	7 - 12 5 - 12 (18)	40 - 55	9 - 10 (12) x 5 - 6 8.75 - 12 (13.5) x 4.5 - 5.5 (6)	Foto Foto
Cetto 1979	<i>X. moravicus</i>			9 - 10 x 5 - 5.5	Foto
Cetto 1984	<i>B. leonis</i>			10 - 13.5 x 5 - 6	Foto
Alessio 1985	<i>X. leonis</i> <i>X. tumidus</i>			(9) 10-12 (14) x 5- 6.5 9 - 14 x 4.5 - 6.5	Aquarel Aquarel
Imler 1986 (aanvulling)	<i>X. tumidus</i>	5-8 (hoedvilt) 13 - 19.5 en kleinere: 3 - 5 (hoedvlees!)	27 - 43 - 62 56 - 76		Aquarel
Oolbekkink 1988	<i>B. leonis</i>	8- 23.5 (eindcel); 7-18 (één na laatste cel)			
Pöder 1990	<i>B. moravicus</i>	$\pm$ 8			Foto
Breitenbach & Kränzlin 1991	<i>X. moravicus</i>	4.5 - 10		8 - 11.7 x 3.9 - 4.8	Foto
Oolbekkink 1991	<i>B. moravicus</i>			9 - 12.5 x 5 - 6	
Schreiner 1999	<i>X. leonis</i>	5 - 11	20 - 70	(9) 10.5 - 11.2 (13) x (4.8) 5 - 5.5 (5.8)	Foto
V.D.K.O 576, Nationale Plantentuin		Smalle: 4.5 - 8.5 Brede: 7.5 - 18.5 (25)	33-78 (zelden + 100) (15) 20 - 55 (78)	N°1: (7.5) 8.3 - 10.8 (11) x (4.0) 4.8 - 5.7 (6.0) gem.: 9.64 x 5.13 ; Qgem.: 1.87	Aquarel V.D.K.O. 666
A.F. 2587, Habay-la-Vieille		Smalle: 4.0 - 8.5 Brede: 8 - 18.5	32 - 70 (84) (zelden + 100) (13) 19.5 - 52 (64)	N°2: (8.4) 9.7 - 12.2 (14.3) x (4.1) 4.8 - 5.7 (6.0) gem.: 10.8 x 5.2 ; Qgem.: 2.07 N°3: (8.3) 9.9 - 12.3 (13.4) x (4.4) 4.8 - 5.9 (6.1) gem.: 10.7 x 5.3; Qgem.: 2.01	Aquarel V.D.K.O. 603

De Robijnboleet (*Chalciporus rubinus*), een juweeltje in de Nationale Plantentuin te Meise

Omer Van de Kerckhove
Stationstraat 128, B-1785 Merchtem

Inleiding

De laatste vijftig jaar is onze natuur in een snel tempo aan het verarmen. De oorzaken zijn alom bekend: verlies en versnippering van geschikte leefgebieden voor dieren en groeiplaatsen van planten. Door beheerswerken bijv. kan voor bepaalde dieren plantensoorten een nieuw geschikt habitat ontstaan. De kans bestaat dat dit habitat niet zal gekoloniseerd worden door deze dieren of planten, omdat de afstand tussen het nieuwe habitat en de bestaande populaties onoverbrugbaar groot is. De botanist of entomoloog kan daardoor nog zelden een vestiging van een interessante soort melden. Zwammen hebben het voordeel dat ze zich verspreiden door middel van sporen die honderden, wellicht enkele duizenden kilometers kunnen meegevoerd worden door de wind, voordat ze ergens neerkomen. Voor mycologen is het daarom nog steeds mogelijk, om in onze sterk verarmde natuur, leuke soorten aan te treffen. Twee, in heel Europa, zeldzame "lange afstandsreizigers", nl. *Chalciporus rubinus* en *Boletus moravicus* hebben zich in de Nationale Plantentuin (N.P.) van België weten te vestigen. De laatste soort bespreken we verder in dit nummer van de AMK Mededelingen. Wat ik me afvraag na het vinden van deze bijzonder interessante soorten is, hoe zeldzaam een soort moet zijn voordat ze er niet meer in slaagt te koloniseren. Het antwoord hierop zullen we nooit weten, alleen al omdat we nooit een precieze kijk zullen hebben op het aantal groeiplaatsen van een soort.

We troffen *Chalciporus rubinus* een eerste maal aan op 18.09.1998. De soort was toen nog niet bekend

in België. Ondertussen is ze nog op twee plaatsen te Mariemont (tussen Mons en Charleroi) aangetroffen. De eerste vondst te Mariemont was op 28.09.1999 (2 exemplaren) in het Bois de Mariemont (Wuillbaut, 1999). Van de tweede vindplaats, ingezameld op 30.09.2000, te Mariemont werden door A. Fraiture 2 exemplaren aangebracht om een aquarel van te maken. Deze paddestoelen leken goed op deze afgebeeld in Arnolds *et al.* (1995). De exemplaren gevonden in de N.P. lijken daarentegen goed op de afbeelding in Bon (1987).

De exemplaren van de N.P. wijken af van deze van Mariemont door het ontbreken (uitgezonderd de smalle zone onder de hoedhuid) van roze tinten in het hoedvlees en de steeltop; de geringe afmetingen (hoed maximaal 4 cm breed t.o.v. 8,5 cm); sterk golvende hoedrand t.o.v. bijna rechte hoedrand en het nagenoeg afwezig zijn van karmijnkleurige tinten in de steel. Bij de exemplaren van Mariemont waren de stelen helemaal karmijnroze (Séguy 108, maar wat heviger en donkerder van kleur). De hoed was bij deze laatste bijna egaal olijfbruin (Séguy 131, doch bleker). De exemplaren van de N.P. vertonen een mengeling van verschillende tinten (zie beschrijving). Microscopisch zijn er geen verschillen waargenomen.

Determinatie van de soort is zeer gemakkelijk. Er zijn slechts enkele verwante soorten waarvan *C. rubinus* gemakkelijk kan onderscheiden worden, nl. door de kleinere sporen (lengte: 9-12 μm of meer bij de verwante soorten, Moser 1978). Van *C. piperatus* onderscheidt *C. rubinus* zich ook door zijn milde smaak.

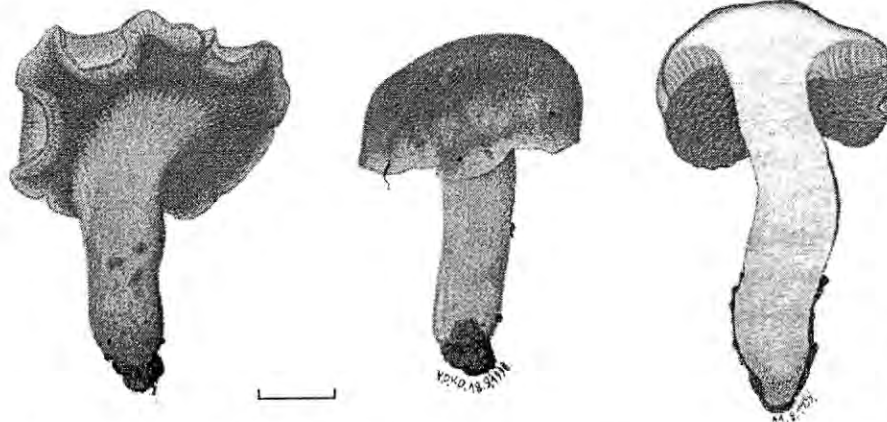

Fig. 1: *Chalciporus rubinus*: habitus, maatstreek = 1cm.

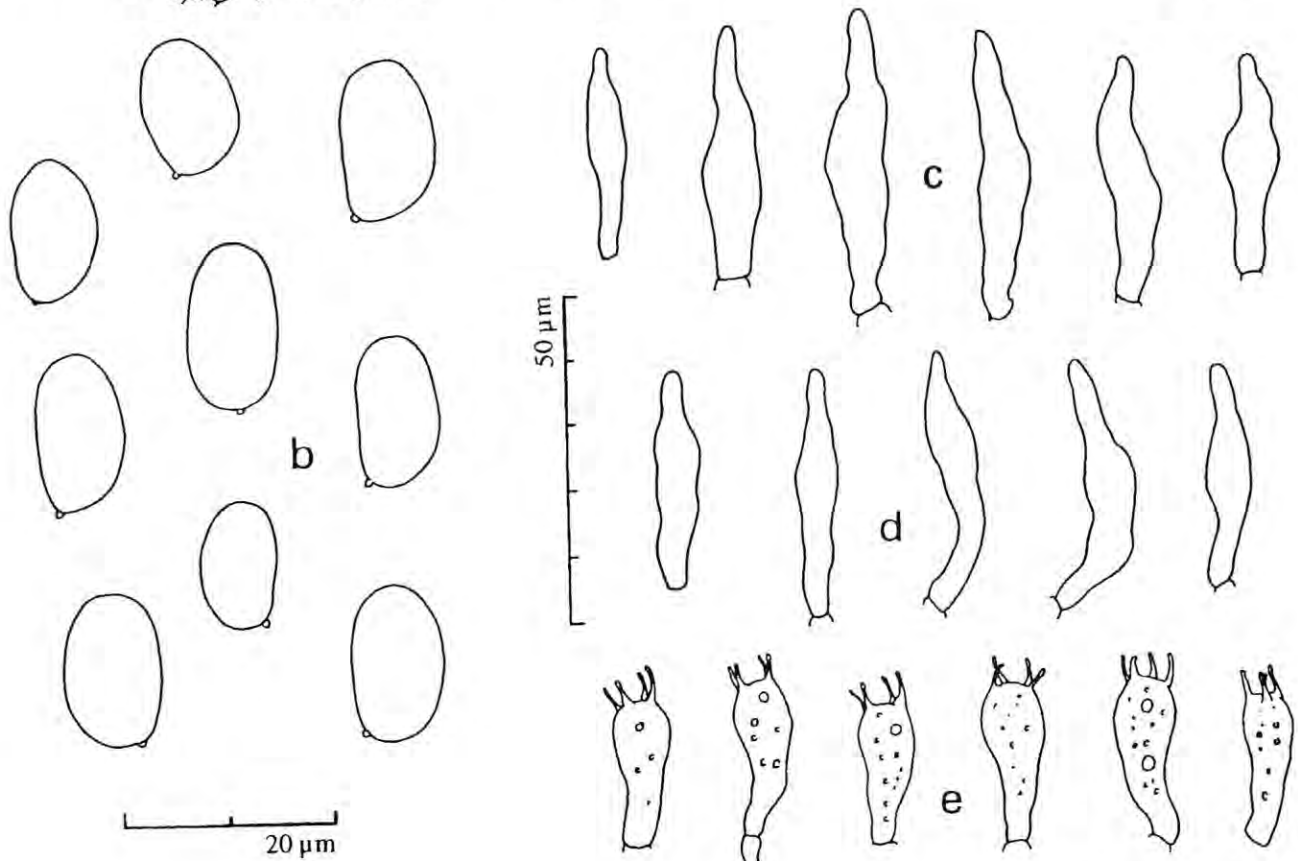
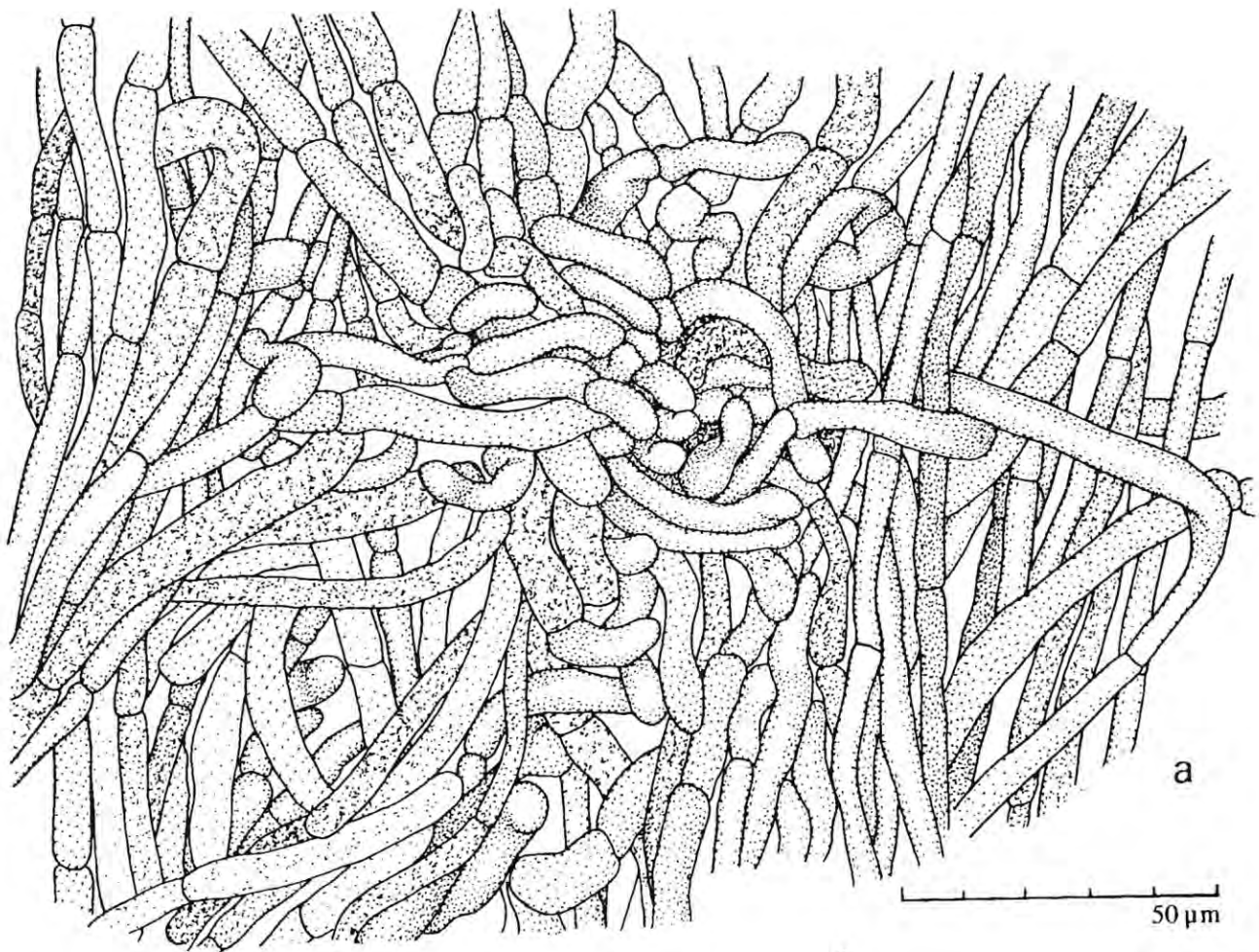
Beschrijving

Vindplaats: Meise, Nationale Plantentuin van België

Vondsten: 18.09.1998 (V.D.K.O. 532), 11 (V.D.K.O. 575-a) en 19.08.1999, 30.08 en 21.09.2000. De beschrijving is gebaseerd op de eerste vondst (2 exemplaren) tenzij anders vermeld.

Afbeeldingen: Fig. 1: habitus, Fig.2: microscopie.

Hoed: halfbolvormig bij het ene en min of meer convex bij

het andere exemplaar; bedekt met zeer fijne, aanliggende vlokjes, meestal in het centrale deel van de hoed; hoedrand sterk golvend; overwegend roodoker met goudkleurige tinten; roodbruin in het centrale deel van de hoed; langs de hoedrand, over een breedte van 2 tot 3 mm, witachtig; hoedrand karmijnroze; buisjes vleeskleurig; poriën karmijnrood tot karmijnroze. Bij 1 exemplaar nabij de hoedrand oranje getint.

Steel: bijna cilindrisch en krom; aan de basis versmallend; buisjes aflopend op de steel; mengeling van roodoker, oker en goudkleurige tinten; bleek karmijnroze tinten slechts spaarzaam aanwezig.

Bij de exemplaren van 11.08.1999 waren deze tinten over de hele bovenste steelhelft aanwezig.

Vlees: geel in de steel, maar bleekgeel in de steeltop én in de hoed; karmijnroze onder de hoedhuid en plaatselijk ook onder het steeloppervlak; onveranderlijk.

Geur: naar de gekweekte champignon.

Smaak: onopvallend, zacht

Sporen: amygdaliform in zijaanzicht, frontaal: ellipsoïd. Collectie 18.09.1998 (vrij oude exemplaren): 5,7 - 7,3(7,8) x 3,4-4,6 μm ; gemiddeld: 6,6 x 4 μm ; Q-gemiddeld (45 sporen): 1,62. Collectie 11.08.1999 (volwassen exemplaren): (4,8) 5,6 -7,0 x (2,9) 3,4 - 4,6 μm ; gemiddeld: 6,1 x 4 μm ; Q-gemiddeld (45 sporen): 1,55.

Basidia: 4-sporig, 21-26 x 7,7-9,2 μm , sterigmen (ongeveer 4 μm lang) exclusief.

Cheilocystiden: vrij talrijk.

Pleurocystiden: weinig talrijk; beiden gelijkvormig; 31-48 x 5,7-8,8 μm ; gewoonlijk met een sterk versmalde top.

Gespen: niet geobserveerd.

Ecologie

De robijnboleet wordt in de N.P. steeds op dezelfde plaats aangetroffen, telkens onder één van de twee naast elkaar staande Tamme kastanjes. Deze bomen zijn 100 à 150 jaar oud. Ze bevinden zich dicht bij een weg, aan de rand van een grote gazon. Aan de overkant (zuidrand) van de weg is het een bos. De vindplaats maakt deel uit van een route die sedert 1996 "gelopen" wordt, in het begin 1 maal per week, sedert 1999 tweemaal per week, vanaf het verschijnen van de eerste boleten. Andere delen van het park worden onregelmatig bezocht. Merkwaardig is dat vanaf 1998 (zie tabel. 1) bij die kastanjabomen plots meerdere soorten boleten worden aangetroffen. 1996 was een goed boletenjaar (tenminste in de

	'96	'97	'98	'99	'00
<i>C. rubinus</i>			—	—	—
<i>B. appendiculatus</i>				—	—
<i>B. erythropus</i>					
<i>B. badius</i>		—			
<i>B. chrysenteron</i>			—	—	—
<i>B. rubellus</i>				—	—
<i>B. communis</i>			—	—	—
<i>B. moravicus</i>				—	

Tabel 1: Overzicht van de waargenomen boleten tijdens de periode 1996-2000 op de vindplaats van *C. rubinus*.

N.P.), maar toch werd er op die plaats geen enkele soort aangetroffen. Ook vóór 1996 kwamen A. De Kesel en ikzelf vaak voorbij deze kastanjabomen gewandeld, maar we kunnen ons niet herinneren er ooit 1 boletensoort te hebben gezien. De enige mycorrhiza-paddestoel die ik er aantrof (soms massaal) was *Lactarius decipiens*. Deze stond echter alleen tegen de voet van de Tamme kastanje, waar de bodem verheven is en begroeid met mos.

Aanvankelijk was het plots verschijnen van boleten op die plaats onverklaarbaar, omdat aan het "beheer" niets was veranderd. Wekelijks wordt het gazon gemaaid en blijft het maaisel liggen. De leeftijd van de bomen kan ook geen rol spelen. Bij een berk kan een leeftijd van 5 jaar of 10 jaar een behoorlijk verschil in de mycoflora teweegbrengen. Een Tamme kastanje van bijvoorbeeld 125 of 130 jaar zal echter geen verschil veroorzaken aan de mycoflora.

Een mogelijke verklaring zoeken we in een verandering van het microklimaat. Tijdens een routewandeling, op een zonnige middag, viel me op dat het zonlicht de bodem onder de bomen trof. Ik herinnerde me dat dit een aantal jaren geleden niet het geval was. Ook zag ik dat de bodem onder de bomen nu voor het grootste deel begroeid was met gras en vooral mos. Tot ongeveer midden jaren negentig was het grootste deel van de bodem het hele jaar door kaal door de regen die van de takken droop. Bij eik en Tamme kastanje groeien de takken min of meer horizontaal. Bij beuk groeien ze echter meer naar boven, waardoor er bij deze boom heel wat regen wordt afgevoerd langs de stam.

Nadat twee sparren en een grote *Taxus* uit de bosrand waren verwijderd, kon de bodem onder de kastanjabomen bij een voldoende hoge zonnestand (eind april tot augustus) worden opgewarmd. Dit heeft zijn gevolgen voor het microklimaat. Het warmere en drogere microklimaat compenseert voor een groot deel de negatieve gevolgen van de afdruipeende regen. Meer begroeiing trekt meer bodemdieren aan,

- Fig. 2: *Chalciporus rubinus*: a. hoedhuid (boven-aanzicht, centrale schub zichtbaar), b. sporen, c. cheilo-cystiden, d. pleurocystiden, e. basidiën.

waardoor een luchtigere bodem kan ontstaan.

Ik nam contact op met Dirk De Meyer, de dendroloog werkzaam in de Plantentuin, om te weten te komen wanneer de omstaande bomen precies werden verwijderd. Jammer genoeg worden pas vanaf 1995, toen Dirk verantwoordelijk werd voor het opvolgen van het bomenbestand in het park, gegevens nauwkeurig bijgehouden. Tot 1995 gaf Dirk slechts advies aan beheerders van het park. Hij herinnerde zich dat de omstaande bomen tussen 1990 en 1995 zijn verwijderd (wat klopt met hetgeen ik mij herinner) en controleerde zijn gegevens, maar er werd niets over deze bomen teruggevonden. We zijn dus zeker dat de bomen vóór 1995 zijn afgezaagd. Het zaagvlak is nog in behoorlijk goede staat, waardoor het uitgesloten is dat de bomen al langer dan begin jaren negentig zijn afgezaagd.

Tijdens de natte winter van 2000-2001 is de bodem - echter wel over een zeer groot oppervlakte kaal geworden. In het voorjaar groeide er overvloedig Speenkruid, de bodem bleef er constant nat. Dit is een zeer bijzonder ongunstige situatie voor de boleten op die plaats. We zijn benieuwd of de zon de "schade" tijdig zal kunnen herstellen, zodat we ook dit jaar kunnen genieten van dit onopvallende, maar mooie boleetje.

Literatuur

ARNOLDS E., KUYPER TH.W., NOORDELOOS M.E. (red.)
(1995) – Overzicht van de Paddestoelen in

Nederland. *Nederlandse Mycologische Vereniging*, Wijster.

BON M. (1987) – The Mushrooms and Toadstools of Britain and North-Western Europe. Hodder & Stoughton, London-Sydney-Auckland-Toronto.

KEIZER P.J. (1995) – Een nieuwe boleet voor Nederland: De Robijnboleet *Chalciporus rubinus*. *Coolia* **38**: 29-32.

MARCHAND A. (1975) – Champignon du Nord et du Midi, Tome 3. Société Mycologique Méditerranéenne, Perpignan.

MOSER M. (1978) – Die Röhrlinge und Blätterpilze. Kleine Kryptogamenflora 11b/2. Gustav Fisher Verlag, Stuttgart-New York.

REID D.A. (1966) – Coloured Icones of Rare and Interesting Fungi, Part 1. Verlag von J. Cramer, Lehre.

SÉGUY E. (1936) – Code Universel des Couleurs. Paris.

WUILBAUT J.J. (1999) – *Chalciporus rubinus*, un bolet rare trouvé à Mariemont. *Miscellanea Mycologica* **61**: 33-34.

Dankwoord

Ann Bogaerts wil ik danken om (delen uit) literatuur te vertalen en om de tekst te bewerken en uit te typen.

Tevens dank aan André De Kesel om de tekst na te lezen en van commentaar te voorzien.

Enkele nieuwe of interessante soorten voor Funbel (deel 1)

Samenstelling: Jos Volders
Weverstraat 9 B-2440 Geel

Inleiding

Jaarlijks worden er tientallen nieuwe soorten toegevoegd aan ons karteringsbestand "Funbel". Deze soorten krijgen in Funbel een specifiek nummer toegemeten en verdwijnen dan meestal voor onbepaalde tijd in de diepte van het databestand. Uiteindelijk gaan deze gegevens uiteraard gebruikt worden om via een uitgebreide soortenlijst, of een atlasproject, de rijkdom en de verspreiding van de Fungi in Vlaanderen (België) aan te tonen. Deze, reeds in de nabije toekomst geplande projecten, sluiten niet uit dat nieuwe waarnemingen al te lang zonder onmiddellijk baat opgeslagen liggen.

Dit werd onlangs aangetoond toen er in onze "Mededelingen" een bijdrage verscheen, over *Agaricus geesterani* waarin deze soort in een

aantal aspecten werd behandeld. Hierbij werden terloops de gekende vindplaatsen van deze zeldzame soort opgesomd, waarbij onze enige Belgische vindplaats (Schilderhof te Schilde) niet vermeld stond, dit geheel buiten de wil van de auteur, daar deze vondst immers niet werd gepubliceerd.

Om zulke toestanden in de toekomst te vermijden is het opportuun om onze nieuwe soorten tijdig te publiceren in de "Mededelingen".

Het is hierbij niet de bedoeling dat er uitgebreide macroscopische en microscopische gegevens gaan worden geproduceerd, maar eerder een korte beschrijving over o.a. vindplaats, enkele typische kenmerken en de omstandigheden waarin de vondst gebeurde.

Het ligt in onze bedoeling dit jaarlijks in één of twee afleveringen te herhalen. De lezer zal aan

het einde van dit artikel geen uitgebreide bibliografie vinden, ook dit valt buiten de bedoeling van deze bespreking. Indien er bij sommigen enige interesse ontstaat voor één of meerdere van deze vondsten, is het aan te raden contact op te nemen met E. Vandeven of met één van de beschrijvers om verdere info te verkrijgen.

Wij zouden hierbij alle mycologen er nogmaals willen op te wijzen, dat van elke nieuwe soort materiaal moet worden bewaard. Bij gebrek aan de nodige opslagplaats kan men de betreffende exsiccata altijd in de Nationale Plantentuin te Meise in bewaring geven.

Bespreking der diverse soorten

Soorten gedetermineerd door André de Haan:

Cortinarius variiformis Malençon

Een Gordijnzwam uit het subgenus *Phlegmacium* met geelbruine, wat kleverige hoed en een stevige witte steel. Jong zijn de plaatjes mooi paars getint. Deze soort werd gevonden tijdens onze werkweek te Oignies in het Bois de Matignolle te Treignes, groeiend onder eik op kalkhoudende bodem.

Amanita supravolvata Lanne

Deze Amaniet kon op naam gebracht worden met de recent verschenen monografie van M. Traverso "Il Genere Amanita in Italia", waarvoor Jean Schavey de sleutel in het Nederlands vertaalde. Het is een slanke, bleek grijsbeige soort uit het soortencomplex rond *Amanita vaginata* (Grijze slanke amaniet) met een opvallend lange, smalle beurs. De soort werd, eveneens tijdens de werkweek, op twee plaatsen verzameld: Ruisseau du Forge du Pin en Ri de Rome, beide in de omgeving van Couvin.

Alnicola sphagneti (P.D. Orton) Romagn. (Veenmoszompzwam)

Een donker roodbruine Zompzwam verwant aan *Alnicola scolecina* (Donkere zompzwam) maar naast de hoedkleur verschillend door kleinere sporen en groeiend tussen of nabij Veenmos. Deze als uiterst zeldzaam genoteerde soort werd viermaal verzameld tijdens de werkweek en blijkt dus in deze streek niet zo zeldzaam.

Laccaria fraterna (Cooke & Mass. – Sacc.) Pegl. (Steenrode fopzwam)

Werd aangetroffen, tijdens het 1-novemberweekend aan de kust, onder Kruiwilg in het duingebied van het Hannecartbos (Oostduinker-

ke). Deze Fopzwam onderscheidt zich van de Gewone fopzwam (*Laccaria laccata* var. *pallidifolia*) in de donker roodbruine hoedkleur en de tweesporige basidiën.

Coprinus pallidissimus Romagn. (Bleke glimmerinktzwam)

Gelijkt sterk op de algemene Gewone glimmerinktzwam (*Coprinus micaceus*) maar heeft een wat blekere hoed en groeit minder gebundeld. Microscopisch verschilt de soort ervan in de talrijke blaasvormige pleurocystiden en de ellipsoïde sporen. *Coprinus pallidissimus* werd op twee verschillende plaatsen aangetroffen tijdens onze voorjaarsexcursie te Antwerpen-Linkeroever (Het Rot).

Hebeloma collariatum Bruchet (Geringde wilgenvalhoed)

Deze soort treffen wij al vele jaren aan, en dikwijls in grote aantallen, onder wilg op de zandige, kalkhoudende terreinen van Antwerpen-Linkeroever. Ze lijkt sterk op tweekleurige valhoed (*Hebeloma mesophaeum*) en werd door ons als een wat blekere, eenkleurige vorm ervan beschouwd. Ook *Hebeloma dunense* circuleerde als mogelijke naam. Een vrij recente sleutel door J. Vesterholt (1989) liet toe de soort op naam te brengen. Zij verschilt van *H. mesophaeum* vooral door de hoedkleur en de grotere sporen.

Entoloma ventricosum Arnolds & Noordel. (Breedplaatsatijnzwam)

Is een kleine, bleek grijsbruine satijnzwam met opvallend buikige plaatjes. De soort werd pas in 1979 in Nederland ontdekt en beschreven door E. Arnolds en M. Noordeloos en daar blijkbaar zeer zeldzaam. In Vlaanderen blijkt deze soort veel minder zeldzaam en in het voorjaar (april-mei) in drie verschillende locaties verzameld, steeds groeiend in schrale gazons of grazige plaatsen op zandige, zure bodem.

Tricholoma sculpturatum var. *atrocinctum* Romagn. (Zilvergrijze ridderzwam)

Deze opmerkelijke variëteit van de ons goed gekende soort werd aangetroffen in een tamelijk grote groep groeiend, tussen gras onder eik, langs een van de lanen van Het Leen (Eeklo). De vruchtlichamen hadden de typische grijze, radiaal vezelige hoed en de duidelijke meelgeur. De steel was echter voorzien van een duidelijke, dikwijls wat zwarte, vezelige ringzone en ook ontbrak bij de oudere exemplaren de kenmerken-

de geelverkleuring van het vlees. Deze verkleuring was pas de volgende morgen te zien bij één vruchtlichaam. H. Romagnesi (1974) vond de genoemde verschillen voldoende om ze als een afzonderlijke variëteit op te vatten.

Cortinarius miraculosus Melot (Roodvezelgordijnzwam)

Deze donker roodbruine Gordijnzwam uit het subgenus *Telamonia* is eveneens een soort die, alhoewel ze toch opvallende kenmerken heeft, slechts tamelijk recent vastgelegd werd. De soort is door de hoedkleur maar vooral door het bij kwetsen rood verkleurend velum gemakkelijk te herkennen en werd vorig jaar op twee van onze excursies (Kesselberg te Kessel-Lo, Palingbeek te Zillebeke) en tijdens een inventarisatie in het Zoniënbos (Watermaal-Bosvoorde) verzameld.

Cortinarius cinnamoviolaecus Moser

Is een tamelijk grote *Telamonia* met oranjebruine tot rosbruine, gladde hoed en paarse tint in de steeltop. Deze mooie Gordijnzwam werd verzameld, onder beuk, tijdens een inventarisatie in het Zoniënbos (Hoeilaart - Groenendaal) en werd voordien (1999) ook al in Tiewinkel (Lummen) aangetroffen, groeiend onder eik.

Conocybe lenticulospora Watling (Paardenvijgbreeksteeltje)

Deze soort is verwant aan *Conocybe siliginea* maar verschilt ervan in de viersporige basidiën, de donker rosbruine hoed, maar vooral door de, in voorzicht, wat hoekige sporen. Afwijkend bij onze collectie was het substraat, normaal op paardenmest, maar in het Zoerselbos (Zoersel) op hakselhout.

Psathyrella badiophylla* var. *neglecta (Romagn.) Kits v. Wav. (Bruinplaatfranjehoed)

Psathyrella badiophylla behoort tot de sectie *Spintrigerae* welke gekenmerkt wordt door het ontbreken van pleurocystiden. Het is een kleine soort met nogal donker roodbruin hoedcentrum en duidelijke velumvezels aan de rand bij de jonge exemplaren. De var. *neglecta* wijkt af van de type variëteit in de kleinere sporen met kleine kiemporie. Deze soort werd verzameld in de Langdonken te Herselt.

Soorten gedetermineerd door Jos Volders;

Coprinus hercules Uljé & Bas (Herculesplooirokje)
Deze soort behorende tot het Plicatilis complex

(kale soorten) is vrij gemakkelijk te herkennen aan de combinatie van een kleine paddestoel (hoeddiameter tot ± 12 mm, steel tot max. 40 mm lengte) en de grote (tot 18 μ m) vrijwel zwarte, bijna hartvormige sporen. Deze soort werd voor het eerst gevonden op 28/05/2000 te Laakdal (Veerle), waar een tiental exemplaren stonden in een slecht onderhouden gazon. Merkwaardig genoeg werd de soort opnieuw gevonden op 17/06/2000 tijdens de excursie in Het Leen te Eeklo, in een vrijwel identiek biotoop.

Entoloma inutile (Britz.) Noordel. (Donkere kegelsatijnzwam)

Enkele exemplaren op modderige grond naast de weg onder Berk en Eik. Deze mycena-achtige vrij donker olijfkleurige soort bleek gemakkelijk te determineren via de grote bijna lecythiforme cheilocystiden. Zolder-Bolderberg (Terlamen) 04/06/2000. Deze soort staat in Nederland in de rode lijst.

Entoloma clandestinum (Fr.: Fr.) Noordel. (Dikplaatssatijnzwam)

Tussen kort gras naast de wegberm. Te herkennen aan volgende kenmerken: *Mycena*-achtige kleine, zeer donkere soort met een duidelijke papil in het hoedcentrum (vroeger genus *Nolanea*); hoedhuid met geïncrusteerd pigment; gespen aanwezig; sporen heterodiametrisch; vrijwel geen geur en met zeer donkere lamellen. De Goren te Westmeerbeek op 09/07/2000. Ook deze soort staat in Nederland in de rode lijst wegens het voorkomen in kwetsbare biotopen.

Exobasidium vaccinii (Fuckel) Woroni (Vossebesbladgast)

Op 01/07/2000 meegebracht door Gut Tilkin uit Den Teut te Zonhoven. Deze soort parasiteert op bladeren van *Vaccinium vitis-idaea* = Rode bosbes (Vossebes), was op de vindplaats zeer algemeen aanwezig. Het aangetaste blad vervormt tot een gallenachtige verdikking. Volgens het "Overzicht van de Nederlandse Paddestoelen" bestaan er nog een *E. julianum* en een *E. splendidum*, beide soorten die eerder de spruiten van Vossebes aantasten.

Clitocybe subbulbipes Murrill (Vliertrechterszwam)

30/07/2000 De Fondatie te Sinaai. Deze kleine witte trechterzwam (hoogte tot 3 cm) wordt typisch gevonden op levende stammen van oude Vlierstruiken (soms ook op Acer). De soortbepa-

ling ging eenvoudig met de Flora Neerlandica (deel III), via de geïncrusteerde hoedhuid en de standplaats. Deze soort is ook in Nederland zeer zeldzaam. In Noord-Amerika werd een sterk gelijkende *Clitocybe americana* beschreven, die verschilt door o.a. een meer roze kleur en gladde hoedhuidhyfen.

Entoloma excentricum Bres. (Vaalhoedsatijnzwam)

Deze soort werd gevonden tijdens onze jaarlijkse uitstap naar Nismes, tussen Olloy-sur-Viroin en Nismes op 30/09/2000 op een schraal kalkgrasland. Door de nogal aparte kleur en het eerder vlezige statuut werd aanvankelijk niet gedacht aan een *Entoloma*, maar de typische sporenvorm gaf onmiddellijk uitsluitel. De soort bleek vrij gemakkelijk te determineren via de zeer grote blazige, rostrate cheilocystiden en de hoedhuid met membranair pigment. In Nederland werd deze soort opgenomen in de rode lijst wegens zijn grote zeldzaamheid en het kwetsbare karakter van de vindplaatsen.

Coprinus trisporus Kemp & Watling (Driesporige inktzwam)

Tijdens de excursie te Zolder (Vogelenzang) op 12/08/2000, werd een hoop paardenmest gevonden, waarop enkele aparte paardenvijgen met kleine inktzwammetjes in wording. Er werd wat materiaal mee naar huis genomen om verder uit te kweken. De verbazing was groot toen de uitgekweekte exemplaren driesporig basidiën bleken te hebben. Een deel van het materiaal werd naar de Nederlandse inktzwammen specialist Uljé gestuurd, die de determinatie bevestigde. Deze soort, misschien wel over het hoofd gezien door de geringe afmetingen (hoeddiameter in dit geval tot max. 5 mm) en door de niet zo aantrekkelijke standplaats is zeer zeldzaam.

Psathyrella corrugis* f. *clavigera Kits van Wav.

Deze vorm wijkt af van de soort door zijn brede, stompe cystiden. De vondst werd zeer vroeg in het jaar gedaan (07/01/2000) op een oude rotte populierenstronk te Tongerlo - Westerlo.

Hebeloma fusipes Bres. (Spoelvoetvaalhoed)

Tijdens de excursie te Tessenderlo (Engsbergen Houterenberg) op 09/09/2000 werd een groot aantal eenkleurig bleekgrijze tot bijna witachtige vaalhoeden gevonden. Via de sterke zoete geur van de exemplaren komt men in het sacchario-lens complex terecht, daar sleutelt men dan via

de wat wortelende steel en de grote ruwe cilindervormige sporen naar *H. fusipes*. Deze met eiken samenlevende soort is ook in de ons omringende landen zeer zeldzaam.

Soorten gedetermineerd door Myriam de Haan:

De absolute topper van alle excursies van vorig jaar was weer de Palingbeek te Zillebeke in de Westhoek op 28 oktober 2000. Op een aantal houthopen van loofhoutstammetjes ontwikkelen grote hoeveelheden corticole of schorsminnende Myxomyceten. Voor het tweede opeenvolgende jaar verzamelden we er enkele interessante soorten zoals *Licea floriformis* var. *aureospora* Nann.-Brem. & Willemse. De vruchtlichamen bezitten een pyriforme, geelbeige tot donkerbruin gekleurd sporocarp, ze zijn gesteeld en vrij groot, tot 1,5 mm. de zwartbruine, gegroefde steel is lang, ongeveer 2/3 van de totale hoogte. Het peridium vertoont een rimpelig patroon dat doet denken aan een netwerk ven een *Cribraria*. In dit geval verdwijnt het peridium tussen de mazen echter niet. De wand scheurt, bij rijpheid kelkvormig open, vandaar de Latijnse benaming. De variëteit *aureospora* is te herkennen aan de goudgele kleur van de sporenmassa. (zie ook Sterbeekia 21, in voorbereiding)

Licea scyphoides Brooks & Keller was ook de tweede vondst voor België. De vruchtlichamen hebben bolvormige sporocarp. Ze zijn kort gesteeld en totale hoogte bedraagt 125 tot 300 µm. Kenmerkend is een equatoriale, licht gekleurde streep op het peridium. Het vruchtlichaam scheurt enkel open langs deze gelige streep waar de wand dunner is. Binnenin vinden we enkel sporen, die in massa geelbruin zijn. (zie ook Sterbeekia 20, 2001)

Licea biforis Morgan is waarschijnlijk ook een eerste vondst voor België. De gele tot zwarte vruchtlichamen zijn kort tot lang spoel- of worstvormig. Ze kunnen tot 1,5 mm lang worden, hun diameter blijft meestal onder de 0,1 mm. Bij deze soort gaat het peridium bij rijpheid open via een overlangse streep of naad. De wand gaat open zoals een mosselschelp en binnenin zitten enkel licht gele sporen. Als de sporen verdwenen zijn zien we duidelijk de glanzende soms donkere binnenkant van het peridium. Deze is dun, vliezig en meestal doorschijnend. In verse toestand is het peridium dikwijls omgeven door een slijmlaag waarin

allerhande stofdeeltjes, eencellige wieren en draadwieren kleven. Bij opdrogen is deze laag ondoorzichtig en donker gekleurd. De plaats waar deze laag blijft hangen bij het opdrogen is niet bij elk vruchtlichaam gelijk. Zo zijn er bijvoorbeeld vormen met een donkere streep ter hoogte van de helft van beide kanten. De zwak ovale tot eivormige sporen zijn geel in massa en lichtgeel in doorvallend licht. Ze hebben een dichte ornamentatie van kleine stekeltjes. Hun diameter bedraagt 9 - 12 μm (zie ook Sterbeeckia 21, in voorbereiding).

Licea parasitica (Zukal) Martin is een nog kleinere, zittende soort. De vruchtlichamen hebben een diameter van 50 - 150 μm . Het peridium bestaat uit een dun, vliezig, glanzend dekseltje rustend op een dik, ruw, zwart peridiumrandje dat in verse toestand gelatineus is. Bij rijpe vruchtlichamen valt het dekseltje eraf en binnenin zit de glanzende, donkerbruin met olijfgroen getinte sporenmassa. (zie ook VMV-jaarboek nr 5, 2000)

Trichia verrucosa Berk. is gevonden tijdens de KAMK werkweek te Oignies (27-09-00, l' Estache) die trouwens bijzonder geslaagd was en niet alleen op Myxo-gebied. Typisch is hier de vliezige tot perkamentachtige, doorschijnende steel waarop meerdere sporocarpen staan. Deze zijn omgekeerd eivormig, de hoogte van het ganse vruchtlichaam is 1,5 - 4 mm. Het gele peridium opent zich langs wat donkerder gekleurde lijnen die op de bovenkant van de sporocarp een grootmazig netwerk vormen. De elateren vertonen overlangse strepen, eindigen in korte punten en de windigen zijn vrij regelmatig. De gele sporen zijn versierd met een grootmazig netwerk waarvan de wanden uit kleine mazen zijn opgebouwd. (zie ook VMV-jaarboek nr 6, in voorbereiding)

Fuligo muscorum Alb. & Schwein. vonden we vrij frequent op het mos van de Sphagnumveldjes langs de bosbeekjes in de omgeving van Ognies. De lichtgele tot grijze aethalia zijn meestal zo'n halve centimeter groot, wat niet veel is voor een Fuligo. In het aethalium vinden we de gele filamenten van het pseudo-capillitium en de gele kalklichamen van het capillitiumnetwerk. De onregelmatige sporen zijn zwartbruin in massa en geelbruin met grijze tint in doorvallend licht. (zie ook Mededelingen 1999: 22-24)

De tweede vondst voor België van *Fuligo leviderma* Neub., Now. & Baum. door Piet Bormans en Judith De Keyser te Oignies (l' Estache, 27-09-00). De typische gladde, terracottakleurige cortex is het belangrijkste kenmerk. De diameter van het aethalium bedraagt ongeveer 5 cm. De elementen van het capillitium en pseudocapillitium zijn wit tot oranjebruin gekleurd. De sporenmassa is zwartbruin met violette tint. (zie ook VMV-jaarboek nr 3, 1998)

Een vrij grote kolonie van *Diderma subviridifusum* Buyck is verzameld aan de Ruisseau de Fon de Ri te Treignes. De belangrijkste kenmerken zijn de gelig, olijfbroene kleur van de binnenkant van het vruchtlichaam en de ruwe columella. Het peridium bestaat uit een eierschaalachtige, witte buitenlaag en een dunne, vliezige laag. Deze is aan de buitenzijde geïncrusteerd met kalkkristallen en de binnenzijde heeft dus de typische kleur die de soort haar naam geeft. De vorm van de columella heeft dezelfde kleur, is kalkrijk en kussen- tot halfbolvormig. De uitstralende capillitium-draden vertonen spoelvormige verdikkingen. (zie ook VMV-jaarboek nr. 6, in voorbereiding)

Colloderma oculatum (C. Lippert) G. Lister is een soort die in de herfst soms op bemoste dennentakjes te vinden is. De meestal bolvormige sporocarp ligt veelal vrij in een gelatineus, doorzichtig buitenperidium. Soms is er een kort, dun steeltje waarneembaar.

Colloderma oculatum, ontwikkelende sporocarp in gelatinelaag (x 30).

Af en toe vormt deze soort ook korte plasmodiocarpen, die ook wel eens gezamenlijk onder één gelatinelaag liggen. Deze laag is reeds gevormd voor de sporocarp volledig ontwikkeld is. Als de buitenlaag wordt opengesneden, is te zien dat het binnenperidium eruit ziet zoals dat van bijvoorbeeld een *Lamproderma*, dus een vliezig peridium met mooie weerschijnkleuren.

In het Heidebos te Wachtebeke (04-11-00) werden enkel vruchtlichamen gevonden die in een gelatinelaag liggen. Maar in het Zoerselbos te Zoersel werd dan weer eerder de vorm verzameld waarbij alle sporocarpen op gelatinekegels liggen. De kegels zijn volledig doorzichtig, er waren geen stelen in te zien. (zie ook Sterbeeckia 19, 2000)

– *Colloderma oculatum*, uitgestoven sporocarp op gelatinekegel (x 40).

Een gedrags- en erecode voor mycologen

Inleiding

Tijdens de Algemene Vergadering van de Vlaamse Mycologen-Vereniging, op 17 maart 2001, werd een gedrags- en deontologische code voor mycologen goedgekeurd die in hoofdzaak voorschrijft op welke wijze wij mycologie kunnen beoefenen met een minimale verstoring van de biotopen die wij bezoeken.

Het K.A.M.K.-bestuur onderschrijft deze gedragscode, niet uit de overtuiging dat het plukken van paddestoelen schade berokkent aan het fungi-bestand (studies hebben aangetoond dat de invloed daarvan niet meetbaar is) maar uit eerbied voor de natuurbeleving van anderen. We willen hierbij nogmaals benadrukken dat het plukken van één of enkele exemplaren noodzakelijk is voor een juiste determinatie en voor het aanleren van de verschillende kenmerken aan beginnende paddestoelenliefhebbers.

Gedragscode voor mycologen

De achteruitgang van de mycoflora in West-Europa is onmiskenbaar. Overal zijn mycologen en hun verenigingen daarmee begaan en worden maatregelen genomen of voorgesteld om de mycologische diversiteit te vrijwaren.

Ook in Vlaanderen zijn een groot deel van de macromyceten bedreigd¹ en moeten alle mycologen, meer dan voorheen, zich inzetten voor een maximaal behoud van de mycoflora en haar biotopen. Van overheidswege zijn al een reeks beschermende maatregelen genomen om daar aan tegemoet te komen: beperking van de toegang tot bossen en natuurgebieden; verplichting om op wegen en paden te blijven; verbod om bloemen, paddestoelen... te plukken; verstrenging van de vergunningsprocedure om onderzoek te doen in beheerde bossen en reservaten.

Ten einde de wetenschappelijk verantwoorde studie van fungi, zoals die beoefend wordt binnen de erkende Mycologische Verenigingen, te vrijwaren, voert de overkoepelende Vlaamse-Mycologen-Vereniging een gedrags- en erecode in, die het vertrouwen kan krijgen van de overheden, zodat die de wetenschappelijk verantwoorde werkwijze van de mycologen aanvaarden of gedogen.

---

¹ Walley, R. & Verbeken, A. – Een gedocumenteerde Rode Lijst van enkele groepen paddestoelen (macrofungi) van Vlaanderen. 84 p. (2000). Instituut voor Natuurbehoud, Brussel.

Deontologische code voor de Vlaamse mycoloog

De Vlaamse-Mycologen-Vereniging en de erkende Mycologische Verenigingen die er deel van uitmaken zetten zich in om het internationaal en nationaal onderschreven behoud van de biodiversiteit en van de duurzame ontwikkeling mee te realiseren. Behoud en bescherming van de mycoflora zijn daarin een belangrijk facet, omdat de rol van de fungi in ieder ecosysteem onvervangbaar is.

De Vlaamse mycologen verrichten inventariserend studiewerk om de kennis van de mycoflora van Vlaanderen te vergroten en evenzeer bijdragen te leveren tot de mycologische kennis in brede zin (mycosociologie, ecologie, systematiek ...).

Zij verrichten hun studiewerk zonder hun studieterrain te verstoren of verarmen, wat o.m. inhoudt:

- minimale betreding, omdat bodemverdichting nadelig kan zijn voor de mycelia
- beperkte staalname voor determinatie en het daarvoor noodzakelijk microscopisch onderzoek, voor de opstelling van wetenschappelijke documenten en artikels, voor de aanvulling van wetenschappelijke collecties, voor didactische activiteiten zoals initiatie van het publiek, onderwijs, tentoonstellingen ...
- niet plukken van eetbare paddestoelen op de excursies die ingericht worden door de mycologische verenigingen; niet omdat plukken zagezegd leidt tot achteruitgang van de mycoflora - wat inderdaad nog niet bewezen is - maar omdat de belevingswaarde van het bos daardoor verminderd wordt voor natuurliefhebbers en wandelaars, en omdat paddestoelen ook voedsel zijn voor allerlei andere organismen.

Opgestelde vindlijsten kunnen, indien gewenst, bezorgd worden aan de beheerders van de bestudeerde terreinen, mits de rechten van de auteurs van de gegevens gerespecteerd worden; de vindlijsten worden ook bezorgd aan de erkende databanken.

Ingezameld studie- of collectiemateriaal wordt door de mycoloog mettertijd ondergebracht in officiële herbaria (bv. Nationale Plantentuin, Universiteit, Instituut) zodat het niet verloren gaat, maar beschikbaar blijft voor verdere studies.

Iedere mycoloog zal bij educatieve taken (rondleidingen, tentoonstellingen, geschriften ...) zich

inspannen om bovenstaand gedachtegoed te propageren bij zijn publiek.

Nieuwtjes uit de recente tijdschriften

Karel Van de Put

PSL-Nieuws 5 (2) 1998

J. Bollen en P. Kelderman bespreken nogmaals *Peziza lividula* en leggen de nadruk op de grote variatie van de sporenmaten (met sporentekening). *Conocybe carbonicola* wordt door P. Kelderman als nieuw voorgesteld voor Nederland, met macro- en microtekeningen. J. Bollen beschrijft een vondst van de Goudplaatzwam (*Phylloporus pelletieri*) met kleurenfoto en stelt tevens de Nonnekapkluifzwam voor (met kleurenfoto). G.M. Gatzert trekt de aandacht op de bedreigde *Cystoderma terrei* (*C. cinnabarina*) (kleurenfoto)

PSL-Nieuws 6 (2) 1999

J. Bollen stelt in een artikelenreeks over bijzondere aardstervondsten uit Limburg de Forse aardster (*G. coronatum*) voor met kleurenfoto. In zijn vierde bijdrage over nieuwe Parasolzwammen voor Limburg bespreekt P. Kelderman *Leucoagaricus subcretatus*, met macro- en microtekening en stelt tevens *Peziza sepiatra* voor (met microtekening). In "Bekertjes met basidiën" bespreekt P. Jennen *Lachnella albviolacea*, *L. villosa*, *Merismodes confusa*, *Arrhenia retiruga* en *Stigmatoleama urceolatum* alle met mooie microtekeningen. Verder bespreekt P. Kelderman de algemene microscopische kenmerken van de *Russula*'s.

PSL-Nieuws 7 (1) 2000

P. Kelderman brengt verslag uit over een mycologisch weekend in de Zuid-Eifel en J. Bollen bespreekt de Grote vierslippige aardster (*G. fornicatum*) met kleurenfoto. *Peziza sucosella* wordt voorgesteld door P. Kelderman met vergelijkende sporentekening van *P. succosa* en *P. sucosella*. Verder beschrijft J. Bollen de Oranjerode hertezwam (*Pluteus aurantiorugosus*) met kleurenfoto en vertelt R. Bronckers over paddestoelenmimicry en bestuiving door paddestoelenmuggen. P. Kelderman brengt verslag uit over de bijzondere vondsten van het jaar 1999.

PSL-Nieuws 7 (2) 2000

In "Een zeldzame ascomycete in het Kruisbosch te Landrade" bespreekt P. Kelderman *Lamprospora macracantha* en vergelijkt de soort met *L.*

crechqueraultii en *Octospora wrightii*, met sporenteeningen. J. Bollen bespreekt het Bolpelsbekertje (*Trichophaea hemisphaerioides*) met microtekeningen en presenteert samen met P. Kelderman een (voorlopige) sleutel tot de soorten uit het geslacht *Trichophaea*. Verder wordt een sleutel gebracht tot de gladsporige *Inocybes*, gebaseerd op de sleutels van Kuyper (1986) en Stangl (1989).

PSL-Nieuws 8 (1) 2001

R. Bronckers stelt het Moeraspelsbekertje (*Trichophaea paludosa*) voor met microtekeningen en P. Kelderman beschrijft de eerste vondst voor Nederland van *Lactarius flavidus*. J. Bollen vermeldt een vondst van *Cratarellus undulatus*, de Kleine trompetzwam (met kleurenfoto) en R. Bronckers brengt een verslag over een weekend in het Westerwald (D) met kleurenfoto van *Cotylidia pannosa*. Dezelfde, auteur stelt tevens *Peziza saniosa* voor, gevonden in het Geuldal (met sporentekening). H. Crutzen vond *Hygrophorus pustulatus* in zijn stadstuin in Vaals en P. Kelderman brengt verslag uit over de vermeldenswaardige vondsten over het jaar 2000.

Bull. Soc. Mycol. France T 116, F4, 2000

M. Pieri en B. Rivoire rapporteren *Phellinus alni* en *P. populicola* als nieuw voor Frankrijk, vergelijken *P. cavicola** met *P. erectus** en presenteren een sleutel tot de in West Europa voorkomende *Phellinus*-soorten (* kleurenfoto). *Lepiota cingulum* wordt door P. Boisselet et al. voorgesteld met microscopische tekening en kleurenfoto's; de soort zou eerder miskend dan zeldzaam zijn. G. Tassi bespreekt een vijftiental *Psathyrella*-soorten met microscopische tekeningen en kleurenplaten van *P. micorrhiza*, *P. cf. stellata*, *P. melanthina*, *P. elegans*, *P. clivensis*, *P. galerooides*, *P. obtusata*, *P. tephrophylla*, *P. casca*, *P. niveobadia*, *P. phlegophylla*, *P. fusca*, *P. pseudocasca* en *P. sp.* 1 en 2.

Bolletino dell'associazione micologica ed ecologica Romana 48, sept-dec. 1999

In nota's over de paddestoelen van Sardinië door M. Contu vinden wij kleurenfoto's van *Ossicaulis lachnopus*, *Pholiotina galerinoides*, *Psathyrella*

dicrani en *Pseudoomphalina kalchbrenneri*. *Clitocybe amoenolens* wordt voorgesteld door M. Contu et al. (met kleurenfoto) en in de bijdrage van G. Campus et al. over de ammfiele duinmycoflora staan kleurenfoto's en microtekeningen van *Lactarius hepaticus*, *Oudemansiella mediterraneensis*, *Setchelliogaster tenuipes* en *Lyophyllum littorale*. Als weinig bekende of zeldzame fungi stelt G. Lonati *Inocybe putilla* en *I. abjecta* voor telkens met kleurenfoto en microscopische tekening. *Favolaschia calocera* een tropische paddestoel werd gevonden in Ligurië en met mooie kleurenfoto's voorgesteld door A. Vizzini et al. Verder vinden wij nog een zeer mooie kleurenfoto van *Pilobolus kleinii*.

Bolletino del gruppo micologico G. Bresadola Trentino XLIII (3) 2000

M. Macchione beschrijft *Scleroderma franceschii* sp. nov., een soort met stekelig geornamenteerde sporen. *Entoloma olivaceohebes* sp. nov., *E. reinwaldii* sp. nov. en *Rhodocybe zuccherelli* sp. nov. worden met kleurenfoto en microscopische tekening voorgesteld door M. Noordeloos en A. Hausknecht. M. Bon en E. Ferrari presenteren *Inocybe pholiotinoides* var. *luteola* var. nov., *I. insignissima* en *I. hygrophana* var. *lepidissima*, alle met kleurenfoto en microscopische tekening. *Acutocapillitium filiforme* sp. nov. is een nieuwe gastromyceet (Lycoperdaceae) uit Spanje, voorgesteld door F. Calonge et al. Met kleurenfoto en microscopische tekening.

Schweizerische Zeitschrift für Pilzkunde LXXIX (1) (2) 2001:

Als paddestoelen van de maand worden voorgesteld *Cortinarius* (Sericeocybe) *epsomiensis*, *Oligoporus cerifluus*, *Omphalina galericolor* en *Oligoporus floriformis*. H. Cléménçon wijdt een artikeltje aan *Stilbella*'s, met een sleuteltje tot 8 soorten en A. Riva reageert op de introductie van de Chinese truffel, *Tuber indicum* (kleurenfoto) die van veel geringere kwaliteit is dan de Perigord truffel maar uiteindelijk aan dezelfde prijzen aan de man wordt gebracht. Verder worden nog *Claviceps purpurea* en *Cordiceps militaris* voorgesteld met kleurenfoto door G. Sturm. De voorkaften zijn versiert met een foto van *Plectania melastoma* en van *Leucopaxillus rhodoleucus*.

Cryptogamie Mycologie 22 (1) 2001

Dit nummer is bijna volledig gewijd aan

Deuteromyceten. Het enige interessante artikel is een nota over het genus *Tulostoma* waarin G. Moreno et al. een revisie deden van de *Tulostoma*-soorten in het Herbarium Kreisel en wat commentaar leveren bij de besproken soorten.

Documents Mycologiques T XXX F 120 maart 2001

In hun bijdrage tot de mycoflora van de Loiret handelen A. Péricouche en R. Courtecuisse over het genus *Sarcosphaera*, met kleurenfoto van *S. coronaria* en var. *nivea*. R. Dougoud beschrijft de nieuwe nivicole ascomyceet *Hymenoscyphus trichosporus* sp. nov. (met microtekeningen). Dezelfde auteur brengt een sleutel tot de carbonicole Discomyceten. R. Péan et al. gaan verder met hun studie van de *Peziza*'s met de hulp van de computer. *Clavulinopsis rufipes* is vermoedelijk nieuw voor Frankrijk en wordt gerapporteerd door J. Mornand. G. Consiglio en M. Contu beschrijven enkele nieuwe *Lyophyllum*'s: *L. minimisporum* sp. nov., *L. ochraceobrunneum* sp. nov. en *L. subglobisporum* sp. nov. *Porpoloma aranzadii* sp. nov. is een nieuwe soort, voorgesteld door X. Laskibar et al. met kleurenfoto en microscopische tekening.

Mycologist 15 (1) 2001

In zijn verdere myco-ethnologische studies bespreekt R. Blanchette het gebruik van *Phellinus igniarius* door Noord Amerikaanse indianen. M. Fischer et al. bewijzen door DNA-analyse dat *Phellinus cavicola* niet tot de Europese subgroepen van dat genus behoort en dat het algemeen aanvaarde onderscheid tussen *Phellinus* en *Inonotus* niet wordt ondersteunt door het moleculaire onderzoek. In zijn artikelenreeks over het wereldgebruik van nuttige fungi behandelt D.N. Pegler *Auricularia polytricha* en *Tremella fusiformis*. E. Sangvichien en P.A. Taylor-Hawksworth bespreken de gastronomische kwaliteit van de tropische *Termitomyces*. In profiles of fungi vinden we twee soorten uit het zuidelijk halfmond: *Hygrophorus involutus* en *Hygrocybe graminicolor*, beide met kleurenfoto. Als nieuwe Britse vondst wordt *Perenniporia ochroleuea* voorgesteld. B. Moreno-Arroyo et al. bespreken de Marokkaanse *Tuber oligospermum* en gaan wat verder in op de ecologie ervan. Verder is er nog een klein artikeltje van C.T. Ingold over de rol van de turgor (inwendige druk) in de ascus en het basidium bij het vrijkomen van de sporen.

20 jaar Z.W.A.M.

Dit jaar bestaat de Zelfstandige Werkgroep voor Amateur Mycologen (de "Z.W.A.M.") 20 jaar.

Om dit te vieren zal op zaterdag 24 november 2001 vanaf 9.30u een plechtige academische zitting doorgaan met voordrachten van o. a. de Heer Bart Meuleman, houtvester van Ainal, Bos en Groen, Prof. Em. Paul Van der Veken, voorzitter van de Vlaamse-Mycologen-Vereniging, Jos Monnens, secretaris van de Z.W.A.M. en Roger Langendries, voorzitter van de Z.W.A.M.

Nadien volgt er 's middags een feestelijke lunch. Iedereen is van harte welkom op deze viering.

Om organisatorische redenen willen wij toch vragen ons te verwittigen als u aanwezig wil zijn op de

academische zitting en/of de lunch.

Dit kan op volgende manieren:

- per post: G. en R. Langendries, Stadionlaan 5, 3010 Kessel-Lo (Leuven)
- telefonisch: 016/25. 49 .41
- via e-mail: langendries.g.r.leuven@pi.be

De kostprijs van de lunch bedraagt 1000 BEF per persoon.

Gelieve van te voren te storten op rekening nr. 001-1161278-70 van de "Zelfstandige Werkgroep voor Amateur Mycologen" Stadionlaan 5, 3010 Kessel-Lo (Leuven).

Deze feestviering gaat door in de gebouwen van het Bremberg Centrum, Bremberg 1 3053 Haasrode.

Opgelet wijzigingen

Dubbel-expo van Jos Tuerlinckx

"Sjampeljongs", olieverfportretten van paddestoelen op doek.

"Vliegenschwam en co in ons dagelijks leven", verzamelde voorwerpen en illustraties.

Wegens onvoorziene omstandigheden gaat deze door in het SINT-MAARTENSHOF (500m van het

gesloten 't Poorthof (Kasteelstraat 26, B-3770 Genoelselderen-Riemst) op zaterdagen en zondagen: 8, 9, 15, 16, 22, 23, 29 en 30 september telkens van 14 tot 18 uur.

Info: Jos Tuerlinckx, tel:089/35.10.79 of GSM 0479/42.46.05.

Paddestoelententoonstelling in het Peerdsbos 6 en 7 oktober 2001

Onze jaarlijkse tentoonstelling gaat door op zaterdag 6 en zondag 7 oktober 2001 in de lokalen van Kindervreugd in het Peerdsbos te Brasschaat. Openingsuren van 10 tot 17 uur.

Het opbouwen van de tentoonstelling gebeurt op vrijdag 5 oktober vanaf 17 uur. Helpende handen zijn van harte welkom! Leden die gaan paddestoelen

zoeken voor de tentoonstelling worden verzocht, in de mate van het mogelijk, materiaal afkomstig van verschillende plaatsen ook afzonderlijk te bewaren, zodat we een idee krijgen waar zeldzame vondsten vandaan komen. Personen die tijdens de tentoonstelling uitleg willen geven aan de bezoekers zullen met open armen ontvangen worden.

Vlaamse Paddestoelenkijkdag 14 oktober 2001, KAMK-excursies

Peulisbossen, Peulis (Putte bij Mechelen). Bijeenkomst te **9.30 uur** aan de kerk van Peulis.

Gids: Carl Van Den Broeck

Tel. 015 34 02 72 of 0875 220 843; e-mail: carl.vandenbroeck@pi.be

In samenwerking met Natuureservaten en Wielewaal.

De Kwarekken, Westerlo. Bijeenkomst te **9 uur** aan

de Marlybrug te Westerlo.

Gids: Jos Volders

Tel. 014 54 91 44; e-mail: volders.jos@pi.be

In samenwerking met Wielewaal afdeling Dubbeloof (Westerlo).

Elsbos, Stabroek. Bijeenkomst te **10 uur** op de parkeerplaats kerkhof Vossenveld, Vossenveldlaan (zijstraat hoofdbaan Hoogeind schuin over Schans

van Smoutakker), bewegwijzering voorzien.

Gidsen: André en Myriam de Haan, Flory Aerts
Tel. 03 666 91 34

e-mail: andre.de.haan@compaqnet.be

In samenwerking met Natuurreservaten Antwerpen-Noord.

Het Rood, Kapellen. Bijeenkomst te **14 uur** op de hoek van Biartlei en Streeppstraat.

Gidsen: André en Myriam de Haan, Flory Aerts
Tel. 03 666 91 34

e-mail: andre.de.haan@compaqnet.be

In samenwerking met Natuurreservaten Antwerpen-Noord.

Vordenstein, Schoten. Bijeenkomst te **14 uur** op de parking Kopstraat van het domein.

Gidsen: Jean Werts; Tel. 03/663 37 06; e-mail:
joannes.werts@pandora.be

Joke De Sutter; Tel. 03/664 94 14; e-mail:
jokes@online.be;

In samenwerking met Natuurreservaten Antwerpen-Noord.

De Inslag, Brasschaat. Bijeenkomst te **14 uur** aan de ingang Kerkedreef, Brasschaat.

Gidsen: François Van Uffelen; Tel. 03/383 33 63
Jean Schavey; Tel. 03/322 54 52

In samenwerking met Natuurreservaten Antwerpen-Noord.

Noordheuvel, Gooreind (Wuustwezel), gelegen ten zuidwesten van Gooreind op de grens met Kalmthout (wegaanduiding vanaf Bredabaan in Gooreind). Bijeenkomst te **14 uur** aan de ingang Ertboringenweg.

Gidsen: Harrie Hendrickx; Tel. 03/322 40 05;
e-mail: harrie.hendrickx@skynet.be

Jaques Gelderblom

In samenwerking met Natuurreservaten Antwerpen-Noord.

Land van Reyen, Wolvenberg-Brilschans; Berchem. Bijeenkomst te **10 uur** aan de tramlus van de Brilschans tegenover de Koninklijke laan.

Gids: Judith de Keyser

Tel. 03 844 67 27;

e-mail: judithdk@be.packardbell.org

Educatieve avonden

De bijeenkomsten gaan door in het verenigingslokaal, de Bioruimte van het RUCA, Groenenborgerlaan 171 te 2020 Antwerpen, aanvang telkens om 20 uur, tenzij anders vermeld. Vóór iedere vergadering is er vanaf 19.30 uur gelegenheid om boeken uit de bibliotheek te ontlenuen.

dinsdag 25 september	Adviesraad	
dinsdag 2 oktober	Determinatieavond 19.30 u	
dinsdag 9 oktober	Interessante soorten van de tentoonstelling	verschillende sprekers
dinsdag 16 oktober	Practicumavond 19.30 u	
dinsdag 23 oktober	Raad van Bestuur	
dinsdag 30 oktober	<i>Cortinarius</i> -collecties van 2000	Jos Volders & André de Haan
dinsdag 6 november	Determinatieavond 19.30 u	
dinsdag 13 november	Mijnheer Imler en de Myxo's	Myriam de Haan
dinsdag 20 november	Practicumavond 19.30 u	
dinsdag 27 november	Adviesraad: excursies 2002	
dinsdag 4 december	Determinatieavond 19.30 u	
dinsdag 11 december	Dia-voorstelling	J. Paulussen
dinsdag 18 december	Practicumavond 19.30 u	
dinsdag 25 december	Geen bijeenkomst RUCA gesloten	

Koninklijke Antwerpse Mycologische Kring

De Antwerpse Mycologische Kring werd opgericht in 1946. In 1963 werd het een vereniging zonder winstgevend doel. Zij heeft als doel de mycologie te bevorderen. De Koninklijke Antwerpse Mycologische Kring organiseert hiertoe excursies, vergaderingen, voordrachten, determinatieavonden, werkweken, demonstratiedagen, tentoonstellingen. Er wordt driemaandelijks een tijdschrift uitgegeven, AMK Mededelingen. Op onregelmatige tijdstippen verschijnt Sterbeecia, een publicatie genoemd naar de Antwerpse priester, mycoloog, kruidkundige en architect, Franciscus Van Sterbeeck (1630-1693).

In 1991 werden AMK Mededelingen en Sterbeecia bekroond met de Emiel Van Rompaeyprijs voor floristiek. Er wordt systematisch een gegevensbestand bijgehouden over de verspreiding van paddestoelen in ons land.

De Koninklijke Antwerpse Mycologische Kring onderhoudt ook contacten met andere mycologische verenigingen in binnen- en buitenland. De K.A.M.K. is erkend door de Vlaamse Mycologen Vereniging.

De K.A.M.K. bezit een bibliotheek, die ondergebracht is in het verenigingslokaal, de Bioruimte van het RUCA, Groenenborgerlaan 171 te 2020 Antwerpen. Alle leden kunnen hieruit boeken ontlenuen.

Het lidgeld bedraagt 14 EUR of 565 BEF per jaar, contant te betalen of door overschrijving op bankrekening nr. 320-4183209-57 van de Antwerpse Mycologische Kring v.z.w. te Antwerpen. Buitenlandse leden betalen 16 EUR of 645 BEF, contant of door overschrijving op postrekening nr. 000-1415744-29, indien de kosten door hen ten laste worden genomen.

Bij alle andere wijzen van betaling dient 21 EUR of 850 BEF overgemaakt te worden.

Contante betaling te regelen met de schatbewaarder KAMK: André Jacobs, Lode Zielenslaan 35 bus 7, 2050 Antwerpen.

KAMK- website:

www.expertm.com/kamk

Raad van bestuur van de Koninklijke Antwerpse Mycologische Kring v.z.w.

voorzitter: de Haan André, Bezemheidelaan 6, 2920 Kalmthout, tel.: 03/666.91.34

ondervoorzitter: Moorthamer Freddy, Eyckensbeekstraat 16, 9150 Kruibeke, tel.: 03/744.11.85

secretaris & ledenadministratie: de Haan Myriam, Bezemheidelaan 6, 2920 Kalmthout, tel.: 03/666.91.34

schatbewaarder: Jacobs André, Lode Zielenslaan 35 bus 7, 2050 Antwerpen, tel.: 03/219.02.78

bibliothecaris: Holemans Pascale, Arthur Matthyslaan 89, 2140 Borgerhout, tel.: 03/322.40.05

andere bestuurders:

De Sutter Joke (redactie AMK Mededelingen), Bloemenlaan 15, 2950 Kapellen, tel.: 03/664.94.14

Hendrickx Harrie, Dalweg 16, 2328 meerle, tel.: 03/658.54.31

Le Jeune Guy, Beemdenlaan 67, 2900 Schoten, tel.: 03/658.54.31

Van de Put Karel, Herentalsebaan 149, 2100 Deurne, tel.: 03/366.37.26

Volders Jos (samenstellen excursieprogramma), Weverstraat 9, 2440 Geel, tel.: 014/54.91.44

Walleyrn Ruben (redactie Sterbeecia), Predikherenstraat 37, 8750 Wingene, tel.: 051/65.89.80